

İmam Hatip Okulu Modelinin Ortaya Çıkışı ve Gelişmesi**Mustafa Öcal¹***Öz**

Çalışmada önce, İmam Hatip Okullarının ilk nüvesinin 1913 yılında İstanbul'da faaliyete geçirilen Medresetü'l-Vâizîn ile Medresetü'l-Eimme ve'l-Huteba olduğu hatırlatılmaktadır. Kezâ; Cumhuriyet döneminde Tevhid-i Tedrisat Kanunu gereği 1924'te açılan İmam ve Hatip Mekteplerinin ise mevcut İmam Hatip Okullarının örneği olduğu ifade edilmektedir.

Günümüz İmam Hatip Okullarının ortaya çıkışının arka planında; 1940'lı yıllarda mihraba geçip namaz kıldıracak, köylerde, kasabalarda ölen insanların İslâmî usûllere göre tekfin ve defin işlemlerini yapacak insanların kalmaması, Kur'an-ı Kerim dâhil her tür dinî yayının, din eğitimi ve öğretiminin yasaklanması gibi gerekçeler olduğu anlatılmaktadır. 1949 yılında dönemin iktidarınca siyaseten açılan ve verimsiz olan İmam ve Hatip Yetiştirme Kurslarından da kısaca bahsedilmektedir.

Çalışmanın önemli kısmını 1951-1952 öğretim yılından itibaren 4+3=7 yıllık İmam Hatip Okullarının açılması ve sonraki zaman diliminde bu alanda görülen gelişmelerin anlatıldığı kısım oluşturmaktadır. Bu bağlamda, 1973 yılında Milli Eğitim Temel Kanunu ile okul isminin "İmam Hatip Lisesi"ne çevrilmesiyle mezunlarına üniversiteye giriş hakkının tanınması, kız öğrencilerin de bu okullarda öğrenim görmeye başlamaları üzerine okul ve öğrenci sayısındaki gelişmelere dikkat çekilmektedir. 1985 yılında ilk Anadolu İmam Hatip Lisesinin faaliyete geçirilmesi, bu okulun 1994 ve sonraki yıllarda ÖSYM sınavlarında Türkiye birincileri, ikincileri çıkarması üzerine herkesin dikkatlerinin bu okullar üzerine yoğunlaştığı hatırlatılmaktadır.

İlk yıllardan itibaren uyguladığı %60 kültür, %40 meslekî / dinî derslerden oluşan ders programı ile İmam Hatip Okullarının çok sayıda ülke için model haline gelmiş olduğu ifade edilmektedir. Nitekim halkı Müslüman olan birçok ülkede olduğu gibi Müslümanların da yaşadığı bazı ülkelerde aynı isimle veya medrese vb. isimlerle İmam Hatip Okulları açılmıştır. Türkiye'de açılan Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liseleri de bu konuda bir başka örnek olarak ifade edilmektedir. Zira sayısı 2021 yılı itibarıyla 14'ü bulan Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liselerinde 90 ülkeden gelen öğrenciler öğrenim görmektedirler.

İmam Hatip Okulları, ilk açılış yıllarından itibaren birçok engelle karşılaşmış, çok sayıda badireler atlatarak 2000'li yıllara gelmiştir. Bugün okul sayısı binlerle, öğrenci sayısı milyonlu rakamlarla ifade edilen İmam Hatip Okulları yetiştirdiği güzide mezunlarıyla yalnızca dinî sahada değil devlet kademeleri başta olmak üzere hemen her alanda hizmet vererek Türkiye'nin kalkınmasında büyük rol oynamışlardır. Mezunları, düne kadar konuşulamayan birçok meseleye farklı bakış açısıyla bakılıp değerlendirilmesinin öncüleri olmuşlardır. Buna rağmen ifade etmeliyiz ki; artık okul ve öğrenci sayısının çokluğunu öne çıkararak iftihar etmek yerine her geçen yıl eğitimde kaliteyi yükselterek daha başarılı ve istikbal vaat eden gençler yetiştirmenin çabası içerisinde olunması gerektiği, ülke istikbalinin ancak bu şekilde yetiştirilecek gençler

* Bu makale, 15-17 Ekim 2021 tarihinde İstanbul'da düzenlenen "Yeniden Açılışının 70. Yılında İmam Hatip Okulları ve Türkiye'de Din Eğitimi Uluslararası Sempozyumu"nda sunulan aynı başlıklı bildirinin genişletilmiş halidir.

¹ Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı emekli öğretim üyesi

vasıtasıyla yeni bir hayat kazanacağı anlatılmaktadır. Çalışma, kısa bir “sonuç” değerlendirilmesiyle tamamlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Din Eğitimi, İmam Hatip Okulları, İmam Hatip Liseleri

The Emergence and Development of the Imam Hatip School Model

Abstract

In the study, it is first reminded that the initial nucleus of Imam Hatip Schools was the establishment of Medresetü'l-Vâizîn and Medresetü'l-Eimme ve'l-Huteba in Istanbul in 1913. Likewise, it is stated that the Imam and Preacher Schools opened in 1924, in accordance with the Law of Unification of Education during the Republic period, serve as an example for the current Imam Hatip Schools.

The background of the emergence of today's Imam Hatip Schools is explained through reasons such as the lack of people who could lead prayers and perform burial rituals according to Islamic traditions in villages and towns in the 1940s, and the prohibition of religious publications, including the Quran, and religious education and teaching. The politically opened Imam and Preacher Training Courses in 1949, which were ineffective, are briefly mentioned.

An important part of the study focuses on the establishment of the 4+3=7 year Imam Hatip Schools starting from the 1951-1952 academic year and the developments in this field in the following period. In this context, attention is drawn to the fact that the name of the school was changed to "Imam Hatip High School" with the 1973 National Education Basic Law, granting its graduates the right to enter universities, and the increase in the number of both schools and students, especially with the beginning of female students' education at these schools. The establishment of the first Anatolian Imam Hatip High School in 1985 and the concentration of attention on these schools after they produced top scorers in the ÖSYM exams in 1994 and the following years is also highlighted.

It is stated that Imam Hatip Schools have become model schools for many countries with their curriculum consisting of 60% cultural courses and 40% vocational/religious courses, a system that has been in practice since the early years. Indeed, just like in many Muslim-majority countries, Imam Hatip Schools have been opened under the same name or similar names, such as madrasas, in some countries where Muslims live. The International Anatolian Imam Hatip High Schools, opened in Turkey, are mentioned as another example in this context. By 2021, 14 International Anatolian Imam Hatip High Schools are in operation, hosting students from 90 different countries.

Since their early years, Imam Hatip Schools have faced numerous obstacles and challenges, but by the 2000s, they had become institutions that play a major role in Turkey's development. The graduates of these schools have contributed to the country's development by serving not only in the religious field but also in almost every area, particularly in government positions. They have been pioneers in re-evaluating many previously unspoken issues from different perspectives. Nevertheless, it is emphasized that, rather than taking pride in the sheer number of schools and students, there should be a focus on improving quality in education each year to cultivate more successful and promising young people, as the country's future will only gain new life through these well-trained youth. The study concludes with a brief "conclusion" evaluation.

Keywords: Religion Education, Imam Hatip School Model, Imam Hatip Schools, Imam Hatip High Schools

ظهور وتطور نموذج مدارس الإمام والخطيب

الملخص

في الدراسة، يتم تذكير القارئ أولاً أن النواة الأولى لمدارس الأئمة والخطباء كانت في تأسيس مدرسة "مدرسة الوعظ" و"مدرسة الأئمة والخطباء" في إسطنبول عام 1913. كما يُذكر أن مدارس الأئمة والخطباء التي تم افتتاحها في عام 1924 بموجب قانون توحيد التعليم في فترة الجمهورية كانت تمثل نموذجاً للمدارس الحالية.

يتم شرح خلفية ظهور مدارس الأئمة والخطباء في الوقت الحاضر من خلال أسباب مثل عدم وجود أشخاص قادرين على إمامة الصلاة ودفن الموتى وفقاً للتقاليد الإسلامية في القرى والبلدات في الأربعينيات من القرن الماضي، ومنع نشر أي نوع من المنشورات الدينية، بما في ذلك القرآن، ومنع التعليم الديني. كما يتم ذكر بشكل مختصر دورات تدريب الأئمة والخطباء التي أفتتحت في عام 1949 من قبل الحكومة في ذلك الوقت والتي كانت غير فعالة.

، الجزء المهم من الدراسة يتناول تأسيس مدارس الأئمة والخطباء ذات السنوات السبع (3+4) بدءاً من العام الدراسي 1951-1952، والتطورات التي حدثت في هذا المجال في الفترة التالية. في هذا السياق، يتم تسليط الضوء على حقيقة أنه في عام 1973 تم تغيير اسم المدرسة إلى "مدرسة ثانوية للأئمة والخطباء" بموجب قانون التعليم الوطني الأساسي، مما منح خريجها حق دخول الجامعات، وكذلك زيادة عدد المدارس والطلاب، وخاصة بعد بدء التحاق الطالبات بهذه المدارس. كما يتم التذكير بتأسيس أول مدرسة ثانوية للأئمة حيث خرج، "ÖSYM" والخطباء الأناضولية في عام 1985، وتحقيق هذه المدارس في السنوات التالية على نتائج متميزة في امتحانات منها الأوائل في تركيا في عام 1994 وما بعده، مما جذب الأنظار إليها.

يُذكر أن مدارس الأئمة والخطباء أصبحت نموذجاً للعديد من الدول من خلال برنامجها الدراسي الذي يتكون من 60% دراسات ثقافية و40% دراسات مهنية ودينية، وهو البرنامج الذي تم تطبيقه منذ السنوات الأولى. في الواقع، كما هو الحال في العديد من الدول ذات الغالبية المسلمة، تم فتح مدارس الأئمة والخطباء تحت نفس الاسم أو بأسماء مشابهة مثل "المدارس الدينية" في بعض الدول التي يعيش فيها المسلمون. كما يتم ذكر مدارس الأئمة والخطباء الأناضولية الدولية التي تم افتتاحها في تركيا كمثال آخر في هذا السياق. حتى عام 2021، هناك 14 مدرسة ثانوية للأئمة والخطباء الأناضولية الدولية، حيث يدرس الطلاب من 90 دولة مختلفة.

منذ سنواتها الأولى، واجهت مدارس الأئمة والخطباء العديد من العقبات والتحديات، لكنها استطاعت الوصول إلى الألفية الثانية لتصبح مؤسسات تلعب دوراً مهماً في تنمية تركيا، حيث وصل عدد مدارسها إلى الآلاف وعدد طلابها إلى الملايين. وقد ساهم خريجو هذه المدارس في تنمية البلاد من خلال العمل في مختلف المجالات، بما في ذلك في المناصب الحكومية. لقد كانوا رواداً في إعادة تقييم العديد من القضايا التي كانت تُعتبر غير قابلة للنقاش من قبل، وذلك من خلال وجهات نظر مختلفة. ومع ذلك، يتم التأكيد على أنه بدلاً من الفخر بعدد المدارس والطلاب، يجب أن يكون التركيز على تحسين الجودة في التعليم كل عام لتخريج شباب أكثر نجاحاً واعدة، حيث "إن مستقبل البلاد سيتحقق فقط من خلال هؤلاء الشباب المدربين جيداً. تختتم الدراسة بتقييم مختصر في "النتيجة".

الكلمات المفتاحية

التعليم الديني، نموذج الإمام خطيب، مدارس الإمام خطيب، ثانوية الإمام خطيب

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti, köklü bir devlet geleneğine sahip olan Osmanlı Devleti'nin yerini alırken bütün kurum ve kuruluşlarını da tevarüs etmiştir. Tevarüs ettiği kurumlardan biri de eğitim sistemidir. Konumuz ve aynı zamanda eğitim sistemimizin bir parçasını oluşturan İmam Hatip Okullarının ilk örneği, Osmanlı Devleti'nin son döneminde, 1912 ve 1913 yılında açılan, öğretim süresi 4 yıl olan Medresetü'l-Vâizîn ile Medresetü'l-Eimme ve'l-Hutebâ'dır.

İmam Hatip Okullarının bir diğer örneği ise yine Osmanlı Devleti'nin son döneminde genel medreselerde peş peşe yapılan ıslah faaliyetleri ile ortaya çıkmıştır. Şöyle ki; 1910 yılında Maarif Nazırı Emrullah Efendi tarafından hazırlatılan Medâris-i İlmiye Nizamnamesi ile medreseler 12 yıllık olarak düzenlenmiş, uzun yıllar terk edilmiş olan kültür dersleri yeniden programa alınmıştır.²

1914'te Şeyhülislâm Mustafa Hayri Efendi'nin hazırlatıp uygulamaya koydurduğu Islâh-ı Medâris Nizamnamesi ile medreseler; bir yıllık hazırlık sınıfından sonra, ilk 4 yılı zamanımızın ortaokulları karşılığı Tâlî Kısım-ı Evvel, ikinci 4 yılı lise karşılığı Tâlî Kısım-ı Sâni ve üçüncü 4 yılı ise üniversite karşılığı / lisans seviyesinde Kısım-ı Âlî olmak üzere (4+4+4) 12 yıllık olarak düzenlenmiştir. Her sınıfı toplam 24'er saatten oluşan medrese ders programına yoğun bir şekilde kültür dersleri eklenmiştir. Medresenin Âlî kısmından mezun olanlar için bir de 2 yıllık Medresetü'l-Mütehasssîn / ihtisas medresesi ihdas edilmiştir.³

1917'de Şeyhülislâm Musa Kazım Efendi'nin hazırlatıp uygulamaya koydurduğu Medâris-i İlmiye Hakkında Kanun ile medreselerin öğretim süresi yeniden düzenlenmiştir. Buna göre; 2 yıllık hazırlık sınıfından sonra medresenin öğretim süresi 3 yıllık İbtidâî Hariç, 3 yıllık İbtidâî Dâhil ve 3 yıllık Sahn adıyla (3+3+3) toplam 9 yıl olarak belirlenmiştir. Medresenin Sahn kısmından mezun olup daha üst seviyede öğrenim görmek isteyenler için Medrese-i Süleymaniye adıyla 3 yıllık ihtisas dönemi oluşturulmuştur.⁴

Son olarak 1921 yılında TBMM kararıyla 12 yıllık Medâris-i İlmiye Nizamnamesi kabul edilip yürürlüğe konulmuştur.⁵ Bu nizamname ile medrese programında dinî dersler yanında kültür dersleri de yerini almıştır.

Cumhuriyet dönemine geçildikten sonra, 3 Mart 1924'te kabul edilip yürürlüğe konulan Tevhid-i Tedrisat Kanunun ilk iki maddesi gereği Maarif Vekâletine bağlanan medreseler, Maarif Vekili Vasıf (Çınar)'ın ilgili makamlara gönderdiği bir telgraf emriyle kapatılmıştır. Aynı kanunun âmir 4. maddesi gereği Mart 1924'te 29 yerleşim merkezinde 4 yıllık İmam ve Hatip Mektepleri açılmıştır. Sonradan açılanlarla toplam sayısı 34'e ulaşan bu mekteplere uzun süre hayat hakkı tanınmamış 1930 yılına kadar tamamı kapatılmıştır.

Aradan 21 yıl geçtikten sonra 1951-1952 öğretim yılında 4+3=7 yıllık ve "İmam Hatip Okulu" ismiyle yeni okullar açılmıştır. Halen Anadolu İmam Hatip Lisesi ismiyle eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdüren bu okulların programları öncekilerin gözden geçirilmiş ve zamanın şartlarına göre geliştirilmiş halidir.

Çalışmamızın asıl konusu olan "İmam Hatip Okulu Modelinin Ortaya Çıkışı ve Gelişmesi" ile ilgili kısma geçmeden önce, bu okulların 1951-1952 öğretim yılında yeniden açılışını gerekli kılan gelişmeler hakkında kısaca bilgi verilecektir:

1924-1930 yılları arasında her kademedeki okul programlarından dinî dersler çıkarılmıştır. Kur'an eğitim ve öğretimi yasaklanmıştır. Dönemin (1947-1951 yılları) Diyanet İşleri Başkanı Ahmet Hamdi

² *Düstûr, Birinci Tertip* (İstanbul: Matbaa-i Amire, 1289), 2/127-138; *Beyânü'l Hak Sayı 64* (İstanbul: Mahmud Bey Matbaası, 1910), 1285-1288; *Beyânü'l Hak Sayı 65* (İstanbul: Mahmud Bey Matbaası, 1910), 1300-1304.

³ *Düstûr, Tertib-i Sâni* (İstanbul: Matbaa-i Amire, 1334), 6/1325-1330; *Ceride-i İlmiye Islah-ı Medarise Dair Nüsha-i Fevkalâde*, 1332, 243-383; *İlmiye Salnâmesi* (İstanbul: Matbaa-i Amire, 1334), 173-189, 642-688.

⁴ *Düstûr, Tertib-i Sâni* (İstanbul: Evkâf Matbaası, 1928), 9/598-600; *Ceride-i İlmiye* (İstanbul: Mesihat-ı Celile-i İslamiyye, 1335), 3/ s. 31/877-880.

⁵ *Sebilürreşad* (Ankara: Matbuat-ı İstihbarat Matbaası, 1339), XIX/aded 481/135-136; *Düstûr, Üçüncü Tertip* (İstanbul: Evkâf Matbaası, 1929), 2/41-42.

Akseki'nin ifadesi ile; "değil din dersleri, sadece Kur'an-ı Kerim okuyanlar bile "cürm-ü meşhut" halinde ellerinde Kur'an'ları olduğu halde mahkemelere sürüklenmişlerdir."⁶ Lâik sisteme geçiş aşamasında ve sonrasında toplumun dinî hayatına müdahaleler yapılmıştır. Camilerin bir kısmı ibadete kapatılmış, bir kısmı satılmış veya amacından başka maksatlarla kullanılmıştır. Hacca gidiş yasaklanmıştır. Ezan, 1932 yılından itibaren 18 yıl boyunca Türkçe okutulmuştur. 1940'lı yıllara gelindiğinde dinî yayın yasaklanmıştır. Bütün bu gelişmeler toplumun dinî ve sosyal hayatında çok olumsuz etkiler yapmıştır. Artık camilerde mihraba geçip namaz kıldırarak, ölen insanların İslâmî usullere göre tekfin ve defin işlemlerini yapabilecek kimse bulunamaz hale gelmiştir.⁷ Dönemin iktidar partisi olan CHP'nin 1947 yılının son günlerinde toplanan VII. Kurultayı'nda söz alan delege ve milletvekilleri de toplumun dinî hayatında ortaya çıkan trajik durumu dile getirmişlerdir. Kurultayda aynı konuları dile getirenlerden Hamdullah Suphi Tanrıöver bu konuda somut örnek vermiştir.⁸

CHP'nin VII. Kurultayı'nda yapılan açıklama ve verilen örnekler üzerine, dinî alanda nelerin yapılması lazım geldiğini tespit etmeleri için 17 kişilik bir komisyon kurulmuştur. Komisyonun birkaç maddelik teklifleri arasında İmam Hatip Okulları açılması da vardı. Ancak yapılan bazı müdahaleler sonucu 1949 yılında okul değil, birkaç yerleşim merkezinde sembolik denebilecek İmam ve Hatip Kursları açılmıştır. Fakat kursa katılacaklar için konulan şartlar ve belge alanlara görev verilmemesi gibi sebeplerle kurslar pek ilgi görmemiş ve işlevsiz halde kalmışlardır. İmam Hatip Okullarını açmak 1950 seçimleri sonrasında iktidara gelen Demokrat Parti'ye tarafından gerçekleştirilmiştir.

Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'ne ait özgün bir eğitim ve öğretim kurumu olan İmam Hatip Okulları başka herhangi bir devletin eğitim sistemi örnek alınarak kurulmamıştır. İlk kuruluş döneminden itibaren çok sayıda badireler atlatmış olsalar da İmam Hatip Okulları artık bazı İslâm ülkeleri ile Müslümanların da yaşadığı toplumlara örnek ve model okullar haline gelmiştir.

Bir asırdan fazla ömrü olan İmam Hatip Okullarının ilk yarım asırlık mazisi hakkında vermeye çalıştığımız kısa bilgilerden sonra, çalışmamızda son 70 yıl boyunca bu okulların geçirdiği aşamalar ve gelişmeler hakkında biraz genişçe bilgi verilecektir.

1. İMAM HATİP OKULLARININ AÇILIŞI VE GELİŞMELER

1. 1. İmam Hatip Okullarının Açılış Kararnamesi

Giriş kısmında özetle anlatılan olaylar ve gelişmeler İmam Hatip Okullarının açılmasını gerekli hale getirmiştir. Esasen, önceki iktidar partisi döneminde din ve dinî eğitim adına yaşanan olumsuz gelişmelerden sonra vatandaş yeni iktidar partisinden toplumun dinî hayatının canlandırılması konusunda bir beklenti içerisine girmiştir. Seçim gezileri döneminde vatandaşlar yeni kurulmuş parti mensuplarından taleplerde bulunmuş ve onları sıkıştırmaya başlamıştır. Bir örnek vermemiz gerekirse; Demokrat Parti Kastamonu Milletvekili Muzaffer Ali Mükta, 1950 seçimleri kampanyasında bir vatandaşın dile getirdiği talebi şöyle nakletmiştir:

"Bizler, Demokrat Partiden iktidara geçer geçmez milleti refaha kavuşturacağınızı beklemiyoruz. Bu, zamanla olacak bir iştir. Bizlerin birden çarıklarımızı kundura, bez pantolonlarımızı ve ceketlerimizi kumaştan

⁶Ahmet Hamdi Akseki, *Din Tedrisatı ve Dinî Müesseseler Hakkında Bir Rapor* (Ankara: T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı, 1950), 15.

⁷Akseki, *Din Tedrisatı ve Dinî Müesseseler Hakkında Bir Rapor*, 8-9.

⁸Hamdullah Suphi Tanrıöver VII. Kurultayda yaptığı konuşmasının bir yerinde şöyle demiştir: "Aziz arkadaşlar, muhterem arkadaşlarımızdan bazıları köylerin imama ihtiyacı olduğunu söyledi. Arkadaşlar, en yakın misâlini arz edeyim: Bu, Büyük Millet Meclisinde de mevzu bahis oldu. Bir münakaşadan sonra dışarıya çıktığım zaman altı tane Meclis hademesi yanıma geldi, gözleri yaşlı olarak şunları söyledi: "Vallahi billahi altı köyümüzde bir tek imam kaldı. Ölülere nöbet bekletiyoruz. Ondan kalkıp bu köye geliyor ve boyuna köy değiştiriyor. Eğer bize imam ve hatip vermezseniz ölülerimizi köpek leşi gibi toprağa gömeceğiz. CHP, "Cumhuriyet Halk Partisi Yedinci Büyük Kurultayı" (Cumhuriyet Halk Partisi, 1948), 454-459.

yapamazsınız, bunu beklemiyoruz. Yalnız bizleri dinî ve manevî sahada hürriyete ve refaha kavuşturun, bu kâfidir.”⁹

Adnan Menderes’in başkanlığında 1950 yılında kurulan Demokrat Parti (DP) hükümeti geçmiş yıllardaki bunca olumsuz gelişme ve halkın yoğun talebine karşı duyarsız kalamamış ve hükümet adına Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri bir cümlelik açıklamasıyla İmam Hatip Okullarının açılacağını muştulamıştır:

“İmam Hatip Okullarının açılması zaruretine kaniyiz. Çünkü Türk Milletine hitap edecek olgun, kültürlü hatip ve imamların yetiştirilmesini arzu ediyoruz.”¹⁰

Görsel 1: Dönemin Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri

Tevfik İleri’nin bu açıklaması üzerine İmam Hatip Okullarının açılışı konusunda gerekli hazırlıklar yapılmaya başlanmıştır.

İmam Hatip Okullarının açıldığı yıllarda Din Eğitimi Müdürlüğü / Genel Müdürlüğü olmadığı için bu okulların Özel Okullar Müdürlüğüne bağlı olarak açılması kararlaştırılmıştır. Dönemin Özel Okullar Müdürü Faik Binal, “Bakanlık Yüksek Katına” hitaben 12 Ekim 1951 tarihli bir yazı kaleme alıp göndermiştir. Söz konusu yazıda;

“Ankara, Seyhan, İstanbul, Isparta, Maraş, Konya ve Kayseri illeri merkezinde 1951-1952 ders yılı başından itibaren birer İmam Hatip Okulu açılması hususunda gerekli karar verilmek üzere yazımızın Müdürler Komisyonuna havalesine müsaadelerinizi rica eder, saygılarımı sunarım” denilmiştir. Milli Eğitim Bakanı adına R. Tardu da yazıyı aynı gün (12.X.1951) Müdürler Komisyonuna havale etmiştir.

Özel Okullar Müdürü Faik Binal imzalı yazı Bakanlık katına ulaştırıldıktan sonra Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri, Bakanlık müsteşarı R. Tardu’nun başkanlığında Teftiş Kurulu Başkanı İ. Alicioğlu ve genel müdürlerden oluşan **“Müdürler Komisyonu”**nu Ankara, Adana, İstanbul, Isparta, Maraş, Konya ve Kayseri’de birer İmam Hatip Okulu açılması teklifini değerlendirmek üzere görevlendirmiştir. Müdürler Komisyonu üyeleri 13 Ekim 1951 günü teklif yazısını İmam Hatip Okullarının açılış kararnamesi haline getirerek imzalamış ve Bakanın onayına sunmuşlar. Bakan Tevfik İleri de 17 Ekim 1951 günü kararı onaylamış ve adı geçen illerde birer İmam Hatip Okulu açılması kesinleşmiştir.

⁹ T.B.M.M., “Elli Birinci Birleşim 25.11.1951”, T. B. M. M. Tutanak Dergisi 5 (1951), 786.

¹⁰ Cumhuriyet Gazetesi, 1951, 3 Ocak.

Belge 1:
Hatip Okulu
Açılmasına Dair Millî
Bakanlığı Müdürler
Komisyonu Kararı

İmam
Eğitim

T. C.
Millî Eğitim Bakanlığı
Müdürler Komisyonu

Sayı: 601
Toplanış tarihi: 13.10.1951
Onama tarihi: 17.10.1951

Özet: Ankara, Adana, İstanbul, Isparta, Maraş, Konya ve Kayseri'de İmam-Hatip Okulu açılması.

TOPLANTIDA BULUNANLAR

Müsteşar	R. Tardu	Mem. ve Tek. Öğ. G. Md.	A. A. Ayata
Tefiş Kurulu Başkanı	İ. Aliçioğlu	Gzel Ss. G. Md	H. Akverdi
Yüksek Öğ. G. Md.	H. Akverdi	Eski Eseler ve Müzeler G. Md.	C. Kınay
Orta Öğ. G. Md.	M. Doğanay	Zat İşleri Md.	İ. Erkal
İlk Öğ. G. Md.	F. Sanır		

Bazı il merkezlerinde İmam-Hatip okulları açılması hakkında Özel Okullar Müdürlüğünün Bakanlık Yüksek Katından Komisyonu'na havale buyrulan 12.10.1951 tarihli ve 9445/D/940 sayılı teklif yazısı incelendi, işin gereği düşünüldü:

Ankara, Adana, İstanbul, Isparta, Maraş, Konya ve Kayseri şehirlerinde, dairesinin teklifi ve 1951-1952 ders yılı-başından itibaren faaliyete geçirilmek üzere, birer İmam-Hatip-Okulu açılması ve işbu kararın kopyalarının, mezkûr okulların tescil işlemi yapılacak üzere, Özel Okullar Müdürlüğüne görülerek Zat İşleri Müdürlüğüne tevdi kararlaştırıldı.

İş, Bakanlık Yüksek Katının onamlarına sunulur.

Müsteşar T. K. B. Y. N. C. a. O. Ü. G. M. a. İ. G. M. a.
M. ve T. N. G. M. a. G. S. M. a. E. E. ve M. G. M. a. Z. İ. M. a.
Kabul 17/10/1951
Millî Eğitim Bakanı

ÖZEL OKULLAR
MÜDÜRLÜĞÜ
Tarih: 19-10-51
Sayı: 878

1.2. Okul ve Öğrenci Sayısındaki Gelişmeler ve Ders Programları

Açılış kararı kesinleştikten sonra 7 il merkezinde (İstanbul, Ankara, Adana, Isparta, Kayseri, Konya ve Maraş) İmam Hatip Okulları toplam 27 öğretmen ve 876 öğrenci ile eğitim ve öğretim faaliyetlerini başlatmıştır.¹¹ 1953-1954 öğretim yılında 8, sonraki yıllarda 4 İmam Hatip Okulu daha açılmış, on yıl süren Demokrat Parti iktidarı döneminde İmam Hatip Okulu sayısı 19'a ulaşmıştır. Öğretim süresi 4+3=7 yıl olarak belirlenen İmam Hatip Okulları bu tarihten itibaren yeniden Türkiye Cumhuriyeti eğitim sistemi içerisinde yerini almıştır.

Okulların açılış kararnamesinin onaylanmasının üzerinden 34 gün geçtikten sonra MEB Talim Terbiye Dairesince taslak halinde ders programı belirlenmiş, 20 Kasım 1951 tarih ve 184 sayılı kararla Bakan onayına sunulmuştur. Ders programında %40 meslekî / dinî derslere yer verilirken, ders programının %60'ı kültür derslerine tahsis edilmiştir. Okulların 4 yıllık birinci devrelerinde (orta kısmında) Kur'an-ı Kerim dersinin Latin harfli olarak yazılmışından okutulması şartını da ihtiva eden program Bakan Tevfik İleri tarafından onaylanmıştır.

¹¹ Mustafa Öcal, "Kuruluşundan Günümüze İmam-Hatip Liseleri", *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 6 (1999), 229-230.

Belge 2: 1954-1955 Lutfi Kazancı'ya ait İmam Hatip Karnesi'nin Kapak ve İç Yüzü

Hatırlatma:

- 1 - Bu karné tasdikname sayılmıyacağından bununla diğer bir okula öğrenci kabul edilemez.
- 2 - Her öğrenci, karnesini velisine imzalatarak okul idaresine geri verecektir. Karnesini kaybeden, kirlüten veya velisine vaktinde imzalatıp okula vermiyen öğrenci cezalandırılacaktır.
- 3 - Öğrencinin velisi bu karnedeki notları inceledikten sonra altını imza edecektir.
- 4 - Notların dereceleri şunlardır:
(10-9) Pek iyi, (8-7) İyi, (6-5) Orta, (4-3) Zayıf, (2-1) Pek zayıf, (0) Boş

KARNE

19-54 - 19-55

Okul No. : 5

Adı, soyadı : A. Lutfi Kazancı

Sınıfı : II.

Şubesi : A.

(Stok No: 26)

DERSLER	Notlar				Sınıf geçme notu (ortalama)		Açıklamalar
	Birinci dönem	İkinci dönem	Üçüncü dönem	Ortalama	Yenisi		
Kur'an Arap.	10	10	10	10	Orta		
Kur'an Türk.	10	10	10	10	Orta		
Arapça	10	10	10	10	Orta		
Akaid	10	10	10	10	Orta		
Din dersleri	10	10	10	10	Orta		
Siyer-Ahlâk	9	10	10	10	Orta		
Türkçe	8	9	8	8	Sabık		
Tarih	9	10	10	10	Orta		
Coğrafya	10	9	9	9	Orta		
Yurttaşlık E	9	10	10	10	Orta		
Matematik	9	8	10	9	Orta		
Fizik	8	8	10	9	Orta		
Beden eğitim	9	10	8	9	Orta		
Müzik	9	10	8	9	Orta		
Tabiat Bil.	9	10	8	9	Orta		
İngilizce	9	9	10	9	Orta		
Resim - 19		8	9	9	Orta		
Toplam	148	159	161	159	94,5		
Rakamla	148	159	161	159	94,5		
Yazıyla	Yüz kırk sekiz	Yüz altmış dokuz	Yüz altmış bir	Yüz altmış dokuz	Yüz kırk dört beş		

M. 250 Millî Eğitim Bakanlığı

Gösterge	Öğrencinin ders yılı içinde aldığı cezalar ile devam durumu			Açıklamalar
	Birinci dönem	İkinci dönem	Üçüncü dönem	
Cezalar				
Hareket notu	10	10		
Devam durumu	Geldiği günler 116	Geldiği günler 139	Geldiği günler 111	
	Gelmeyen günler -	Gelmeyen günler 1	Gelmeyen günler 2	
	Geç geldiği günler 1	Geç geldiği günler -	Geç geldiği günler -	
Müdürün imzası	[İmza]			
Velinin imzası	[İmza]			
Öğrencinin sınıfını geçip geçmediği: Geçti ve sınıfına kaldı				
Müdür yardımcısı	[İmza]			
Müdür	[İmza]			

(Stok No: 26) (Teknik Öğretimde bağlı okullarda köy okullarında)

Kur'an-ı Kerim'in Latin harfli yazılmışından okutulma şartını öğrenen İstanbul İmam Hatip Okulunun müdürü Mahmud Celâleddin Ökten faaliyete geçmiştir. Kendisi Ankara'ya gelerek taslak programdaki kararın iptali ve Kur'an-ı Kerim'in Arap harfli aslından okutulması için bir mücadele başlatmıştır.¹² Epeyce mücadeleden sonra orta birinci sınıfta 3 saat olarak belirlenen Kur'an-ı Kerim dersinin 2 saatinin Arap harfli aslından, 1 saatinin ise Latin harfleri ile yazılmışından, diğer sınıflarda ise her iki harfle birer saat okutulmasını kabul ettirebilmiştir. Bu karar birkaç yıl boyunca değiştirilmemiş resmen uygulamada kalmıştır. Nihayet 1957-1958 öğretim yılından itibaren Kur'an-ı Kerim yalnızca Arap harfli aslından okutulmaya başlanmıştır.

27 Mayıs 1960 ihtilali sonrasında kurulan hükümetler döneminde 1962-1963 yılında Millî Eğitim Bakanlığı yapan Prof. Dr. Şevket Raşit Hatipoğlu'nun imzasıyla 7 İmam Hatip Okulu açılmış ve okul sayısı 27

¹² Bk. Mustafa Öcal, *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Din Eğitimi* (İstanbul: Dergah Yayınları, 2017), 177-184; Mustafa Öcal, *Medresetü'l-Eimme ve'l-Huteba'dan İmam Hatip Liselerine -Bizim Okullarımız-* (İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş.-ÖNDER, 2011), 108-117; Mustafa Öcal, *100. Yılında İmam Hatip Liseleri (1913-2013)* (İstanbul: Ensar Yayınları, 2013), 114-124.

olmuştur. 1965 yılında yapılan siyasi genel seçimlerle iktidara gelen Adalet Partisi (AP)'nin 1971 yılına kadar süren iktidarı döneminde açılan 46 okul ile İmam Hatip Okulu sayısı 72'ye ulaşmıştır. 12 Mart 1971 günü askerlerin hükümete verdikleri bir muhtıra üzerine Süleyman Demirel hükümeti istifa etmiştir. Emekli asker ve bürokratlarca kurulan hükümet döneminde İmam Hatip Okullarının orta kısımları kapatılmıştır. 1972'de, İmam Hatip Okulların orta kısmından meslekî / dini dersler çıkarılmış, düz / genel ortaokul haline dönüştürülmüştür. İsmen "İmam Hatip Ortaokulu" olarak eğitim ve öğretim faaliyetlerine izin verilmiş ancak programı düz / genel ortaokullar ile aynileştirilmiştir. Okulların lise kısmına, genel ortaokul haline dönüştürülen İmam Hatip Ortaokulu ile düz / genel ortaokul mezunlarına girme hakkı tanınmıştır.

1972 yılında yürürlüğe konulan İmam Hatip Okulları İdare Yönetmeliği ile bu okullarda öğrenci olabilmek için "erkek olmak" şartı konulmuştur. Bu karar gereği o tarihe kadar bazı okullara kayıt yaptırmış olan az sayıdaki kız öğrencilerin İmam Hatip Okullarında öğrenim görme hakları ellerinden alınmamış olmakla birlikte yeniden kız öğrencilerin kayıt yaptırmaları engellenmiştir.

1973 yılında kabul edilen 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile diğer "meslek okulları" meslek lisesine dönüştürülürken "İmam Hatip Okulu" ismi de "İmam Hatip Lisesi" yapılmıştır. Kanunun 32. maddesinde "İmam Hatip Liseleri" başlığı altında bu okullar şöyle tanımlanmıştır:

"İmam Hatip Liseleri, imamlık, hatiplik ve Kur'an Kursu öğreticiliği gibi dinî hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanları yetiştirmek üzere Millî Eğitim Bakanlığınca açılan ortaöğretim sistemi içinde hem mesleğe, hem yükseköğrenime / öğretime hazırlayıcı programlar uygulayan öğretim kurumlarıdır."

İlk dönemden itibaren İmam Hatip Okulu mezunları yalnızca Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Yüksek İslâm Enstitüsünde öğrenim görme hakkına sahip iken, Milli Eğitim Temel Kanununun nakledilen maddesi gereği üniversiteye giriş hakkı tanınmıştır. Buna rağmen önceden "okul" olarak kayıt yaptırmış öğrencilerin Yüksek İslâm Enstitülerine gidebilecekleri, İmam Hatip Lisesi olarak yeni kayıt yaptıranların mezun olduktan sonra üniversiteye girebilecekleri yönünde karar alınmıştır. 1975-1976 öğretim yılında mezun olanlara "Lise ve İmam Hatip Lisesi Diploması" verilmiş ancak 1976-1977 öğretim yılından itibaren mezunlar üniversitelerin, o zamanki ifade ile "sosyal puanla" son yıllardaki kullanımla "sözel puanla" girilebilen fakülte ve bölümlerine girebilmişlerdir. Fen / sayısal puanıyla öğrenci alan mühendisliklere, tıp, diş hekimliği, eczacılık gibi bölümlere girme hakkı tanınmamıştır.¹³

1974'te kurulan koalisyon hükümeti döneminde İmam Hatip Ortaokullarının programına yeniden Kur'an-ı Kerim ve Arapça dersi konularak İmam Hatip Liseleri 3+4=7 yıllık hale getirilmiştir. Bu yıldan 1980 yılına kadar kurulan koalisyon hükümetleri döneminde toplam 302 İmam Hatip Lisesi daha açılmış, okul sayısı 374'e, öğrenci sayısı ise 201.004'e ulaşmıştır. O yıla kadar mezunlar toplamı ise 52.413'tür.¹⁴

12 Eylül 1980 günü yapılan ihtilal sonrasında kurulan hükümet döneminde yeni İHL açılmamıştır. Dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Sağlam okulların yarısının kapatılması için Din Öğretimi Genel Müdürü Necati Öztürk'e talimat vermiş ancak zamanında yapılan müdahale ile kapatılmaları önlenmiştir.¹⁵ Bu dönemde meslek liseleri ile İmam Hatip Lisesi mezunlarına üniversitelerin istisnasız her bölümüne kayıt hakkı tanınmıştır.

1983 yılında Anavatan Partisi (ANAP) iktidara gelmiştir. 1985 yılında İstanbul Beykoz'da ilk Anadolu İHL açılmış, 1989 yılında bu okul Kartal ilçesine taşınmıştır. ANAP iktidarı döneminde 8 okul daha açılmıştır. 1990'lı yıllardaki koalisyon hükümetleri döneminde açılanlarla 1998-1999 öğretim yılında İmam Hatip Okulu

¹³ Bu konudaki gelişmeler için bk. "MEB Tebliğler Dergisi 15 Temmuz 1974" (Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1974), 291; "MEB Tebliğler Dergisi 29 Aralık 1975" (Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1975), 521; "MEB Tebliğler Dergisi 22 Mart 1976" (Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1976), 79.

¹⁴ Öcal, "Kuruluşundan Günümüze İmam-Hatip Liseleri", 229-232 Tablo 8/A ve 8/B.

¹⁵ Bu konuda dönemin Diyanet İşleri Başkanı Tayyar Altıkulaç'ın açıklamaları için bk. Mustafa Öcal, *Kuruluşundan Bugüne Din Öğretimi Genel Müdürlüğü ve Genel Müdürlük (1961-2015)* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2019), 354-355.

sayısı 464 olmuştur. Aynı dönemde Anadolu İHL sayısı da artmaya başlamış, 7'si bağımsız müdürlük halinde, 100'ü de İHL bünyesinde eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdürmüştür. Aynı dönemde ÇPL (Çok Programlı Lise) bünyesinde İmam Hatip Liseleri de açılmıştır. 1997-1998 öğretim yılında İHL+AİHL'in toplam sayısı 604 olmuştur. Bu dönemde ilk açılış yılından itibaren orta kısmındaki öğrenci sayısı 1.465.019, mezunlar sayısı ise 857.272'ye ulaşmıştır. İHL lise kısmında ise 192.727 öğrenci kayıtlı iken kuruluşlarından bu tarihe kadar 443.107 mezun verilmiştir.¹⁶

1.3. Okulların Önüne Çıkarılan Bazı Engeller ve Asılsız Bazı İddialar

İmam Hatip Okullarındaki okul ve öğrenci sayıları ile ders programlarındaki gelişmeler devam ederken, ilk mezunların verildiği dönemden itibaren okullar hakkında asılsız birçok iddia ortaya atılmış ve gelişmeleri engellenmeye çalışılmıştır. Buna karşılık zaman içerisinde iddiaların asılsız oldukları gerek resmi makamlarca ve gerek araştırmacılarca ortaya konulmuştur. Okullar her tür engeli aşarak eğitim ve öğretim faaliyetlerini kesintisiz devam ettirmiştir. Bazı örnekler vermemiz gerekirse;

1960'ta kurulan “*Milli Eğitim Planının Hazırlığı ile Görevli Komisyon Raporu*”nda İmam Hatip Okullarının ortaokula dayalı olması, devrimlerle uygulamadan kaldırıldığı iddiasıyla Fıkıh dersinin okutulmaması gibi karar alınmıştır.¹⁷ Ancak söz konusu ders programdaki yerini korumuştur.

1961 yılında kurulan “*Din ile İlgili Eğitim ve Öğretim Komitesi Raporu*”nda o dönemde mevcut 19 İmam-Hatip Okulundan 4'ünün açık kalması, 15'inin ise ya kapatılması veya askerliğini yapmış yahut 16 yaşını doldurmuş ilkokul mezunlarının alınabileceği “*Köy Dinî Müessese Memuru Okulları*” haline getirilmesi teklifine yer verilmiştir.¹⁸ Ancak karar uygulamaya konulamamıştır.

1963 yılında “*Din Eğitimi Problemlerini İncelemekle Görevli Komisyon*” bir rapor hazırlamıştır.* Raporda; İmam Hatip Okulu mezunlarının nüfusu 5.000 (beş bin)'den az olan yerleşim merkezlerinde görevlendirilmemeleri tavsiye edilmiştir.¹⁹ Bu tavsiye, bir bakıma “*Din ile İlgili Eğitim ve Öğretim Komitesi Raporu*”nun destekçisi niteliğindeydi. Çünkü bu tavsiyenin arka planında mezunların istihdam alanı sınırlandırılarak yeni İmam Hatip Okulları açılmasının engellenmesi düşüncesi yatmaktaydı. Zira o yıllarda nüfusu 5.000'in üzerinde olan yerleşim merkezi toplam 300 (üç yüz) civarında idi. Komisyonca, on binlerce köy, kasaba veya küçük ilçenin din görevlisi ihtiyacı dikkate alınmamış olduğu anlaşılmaktadır. Bir taraftan İmam Hatip Okulu mezunlarının görev yapabilecekleri hizmet alanları ve yerleri daraltılıp, sınırlandırılmak istenirken diğer taraftan buna paralel olarak okul sayısının azaltılması teklifi getirilmiştir. Ondan sonra da “İmam Hatip Okulu mezunları kendi meslek alanlarındaki hizmetlere yönelmemektedir” iddialarıyla bu okullar ve mezunları töhmet altında tutulmuştur.

Milli Eğitim Bakanı İlhami Ertem zamanında (1967); “*Orta Dereceli Okulların Açılma Esasları Hakkında Yönetmelik*” hazırlanmış ve yürürlüğe konulmuştur. Yönetmelikle yeni açılacak ortaokul ile lise ve dengi okullar için yerleşim merkezlerinin belli oranlarda nüfusa sahip olma ön şartı getirilmiştir. Buna göre; 3 yıllık bir ortaokul açılabilmesi için yerleşim merkezi nüfusunun 2-3 bin, liseler için merkez nüfusunun 10-15, Sanat Enstitüsü (Endüstri Meslek Lisesi) veya Kız Sanat Enstitüsü (Kız Meslek Lisesi) açılması için 15, Ticaret Lisesi için 20 bin nüfus yeterli görülmüştür. İmam-Hatip Okulunun açılabilmesi için ilçe merkezi nüfusunun 60 binden fazla, lise kısmının açılabilmesi için 50 binden fazla nüfus olması şartı getirilmiştir.²⁰ O yıllarda il merkezlerinin önemli bir kısmında İmam Hatip Okulu zaten açılmış olduğu için veya illerde açılmasına fazla

¹⁶ Öcal, “Kuruluşundan Günümüze İmam-Hatip Liseleri”, 229-232 Tablo 8/A ve 8/B.

¹⁷ MEB, *Milli Eğitim Planının Hazırlığı ile Görevli Komisyon Raporu* (Milli Eğitim Basımevi: Milli Eğitim Bakanlığı, 1960), 43.

¹⁸ MEB, *Din ile İlgili Eğitim ve Öğretim Komitesi Raporu* (Milli Eğitim Basımevi: Milli Eğitim Bakanlığı, 1961), 10-16 Raporu hazırlayan komisyon üyeleri: Prof. Dr. Hilmi Ziya Ülken, Prof. Dr. Adnan Erzi, Prof. Dr. Feridun N. Uzluk, Prof. Tayyip Okıç, Sadettin Evrin, Hamdi Kasapoğlu, Dr. Ali Arslan Aydın, Ahmet Davudoğlu, İsmet Parmaksızoğlu. (Bk. Din Eğitimi Çalışma Grubu Raporu, Ankara 6 Şubat 1981, s. 78.).

¹⁹ “MEB Tebliğler Dergisi 23 Mart 1964” (Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1974), 83.

²⁰ “T. C. Resmi Gazete 8 Ağustos 1967”, 1967, 2-3; “MEB Tebliğler Dergisi 11 Eylül 1967” (Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1967), 314.

engel çıkaramayacakları düşüncesiyle olsa gerek il nüfusu konusunda herhangi bir ön şart konulmamıştır. Yönetmeliğin yayınlandığı tarihte merkez nüfusu 50-60 binin üzerinde birkaç tane ilçe vardı. Onlardan bazılarında zaten İmam Hatip Okulu açılmıştı. Bu nüfus şartına göre artık ilçe merkezlerinde yeni İmam Hatip Okulu açılması kolay kolay mümkün olamayacaktı.

1960 yılında hazırlanan “Türkiye Eğitim Milli Komisyonu” raporundan başlayarak İmam Hatip Okulu mezunları kendi alanlarındaki mesleğe (din hizmetlerine) yönelmeyip başka alanları tercih ettikleri iddia edilmiştir.²¹ Milli Eğitim Bakanlarınca ve bazı araştırmalarca yapılan tespitlerle bu tür iddiaların aslı olmadığı ortaya konulmuştur. Meselâ; dönemin Milli Eğitim Bakanı Orhan Dengiz, 1966 yılında TBMM kürsüsünden yaptığı konuşmasında söz konusu iddia ve ithamlara rakamlarla cevap vererek, o tarihe kadar İmam Hatip Okullarından 2400 mezun verildiği, bunlardan toplam 2370’inin din hizmetlerine veya dinî yükseköğretim kurumlarına gittikleri, yalnızca 30 (otuz)’unun hangi alanlarda hizmet ettiklerinin bilinmediklerini açıklamıştır.²²

1971 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan bir rapora göre; İmam Hatip Okulu mezunlarının %66’sı Yüksek İslâm Enstitülerine girmiş, %27’si Diyanet İşleri Başkanlığında görev almıştır. Geri kalan %7’lik bir oran ise, ya özel işlerinde çalışmış veya başka işlere yönelmiştir.²³

Milli Eğitim Bakanlığı Din Eğitimi Genel Müdürlüğünün 1974 yılı verilerine dayanarak, “Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı Eğitim Özel İhtisas Komisyonu Raporu’nda verilen bilgilere ise; İmam Hatip Lisesi mezunlarının ortalama %41’inin mesleklerine uygun işlerde çalıştıkları, %36’sının bir üst dinî öğrenim kurumu olan Yüksek İslâm Enstitüsüne devam ettikleri ve %23’ünün ise meslekleri dışında bir işte çalıştıkları belirtilmiştir.”²⁴ Bu rakamlara göre o dönemdeki İHL mezunlarının %77’si mesleğe veya kendi alanlarındaki yükseköğrenime yönelmişler demektir.

1980’li yılların sonlarındaki rakamlara göre hazırlanıp, 1990 yılında Türkiye Sanayici ve İş Adamları Derneği (TÜSİAD), 1991’de ise Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) tarafından yayımlanan rapor / kitaplardaki rakamlara bakalım:

Söz konusu raporlarda İmam Hatip Lisesi öğrenci ve mezunlarının çokluğuna vurgu yapılmış, mezunların kendi mesleki alanlarından ziyade başka alanlara yönelindikleri iddia edilmiştir. Her iki raporda da o yıllardaki İHL’lerin orta 1. sınıfına henüz kayıt yaptırmış 11-12 yaşındaki çocuklardan lise son (7.) sınıfa kadar mevcut 282.524 öğrencinin tamamı hiç fire vermeden mezun olup, din görevlisi olacaklarmış gibi değerlendirilmiştir. Bu rakama, ilk mezunlardan raporun hazırlandığı 1989-1990 yılına kadar mezun olmuş olan 157.753 kişiyi ekleyerek elde ettikleri 433.277 kişinin tamamını göreve hazır eleman gibi göstermişlerdir.* Elde ettikleri bu rakamla, Diyanet İşleri Başkanlığında görevli İHL mezunları arasında orantı kurmuşlardır. Buna göre; o dönemde Diyanet İşleri Başkanlığında görev alan İHL mezunlarının oranının sadece %10 olduğunu, %90’lık büyük çoğunluğun ise başka üniversitelere veya mesleklere yönelmiş olduklarını iddia etmişlerdir.²⁵

²¹ MEB, *Türkiye Eğitim Millî Komisyonu Raporu* (İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı, 1960), 112-113. Söz konusu rapor için 27 Mayıs 1960 ihtilali sonrasında kurulan hükümetin Milli Eğitim Bakanı Prof. Fehmi Yavuz ve Eğitim Milli Komisyonu tarafından rapor için yazılan ‘önsöz’ler. Ayrıca bk. ; “MEB Tebliğler Dergisi 6 Haziran 1960” (Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1960), 65-68.

²² T.B.M.M., “50. Birleşim 19.2.1966”, *Millet Meclisi Tutanak Dergisi* 3 (1966), 38.

²³ Ömer Okutan, *Din Eğitimi Okulları Planlanması ile İlgili Rapor* (Adana: M.E.B. Planlama-Araştırma ve Koordinasyon Dairesi, 1972), 10-12, 17, 30-32.

²⁴ DPT, *Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı Çalışma Sorunları Özel İhtisas Komisyonu Raporu* (T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, 1977), 43.

²⁵ Zekai Baloğlu, *Türkiye’de Eğitim* (İstanbul: TÜSİAD, 1990), 133; TİSK, *Türkiye’de Mesleki Eğitim* (Ankara: Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK), 1991), 25. * Raporda verilen rakamlarda hatalar mevcuttur. Çünkü İstatistiklere göre aslında raporun hazırlandığı yıl İHL mezunlar toplamı 157.753 değil 150.753’tür, yani 7 bin fazla gösterilmiştir. 150.753 mezunla 282.524 öğrenci toplandığında 433.277 etmektedir ki raporda toplam olarak doğru verilmiştir. Raporu hazırlayanların kullandıkları rakamlara göre; öğrenci sayısı olan 282.524 ile mezunlar olarak verdikleri 157.753 toplandığında ise 433.277 değil, 440.277 olması gerekir ki bu rakam yanlıştır. .

1992 yılında bir TV kanalında yapılan tartışma programında bir gazeteci de²⁶ TÜSİAD'ın hazırlattığı ve alıntılar yaptığımız rapor-kitaptaki rakamları aynen kullanmış ve kamuoyunu yanıltıcı açıklama ve yorumlar yapmıştır. Aynı gazeteci bu rakamları, önce o sırada köşe yazarı yazdığı *Milliyet*'te,²⁷ daha sonra da yazılarını yayımlamaya başladığı *Cumhuriyet* gazetesinde aynen tekrar etmiştir.²⁸

Buna karşılık bazı araştırmacılar ise; DİB İstatistiklerine dayanarak, gerçeklerin hiç de öyle olmadığını, söz konusu rapor-kitaplarla adı geçen gazeteciler tarafından rakamların nasıl çarpıtılarak kamuoyunun yanıltıldığını, o dönemde din görevlisi olarak çalışan İHL mezunları sayısının %10 değil %26,47 olduğunu kamuoyuna açıklamıştır.²⁹ Tabii burada söz konusu edilen %26,47'lik oran sadece Diyanet İşleri Başkanlığında görev alanları ifade etmektedir. Yükseköğrenim yapmak üzere İlâhiyat Fakültelerine girenler ve mezunlar bu sayıya dâhil değildir.

Millî Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğünce yapılan tespitlere göre 1992 yılında İHL mezunlarının %50'si mesleğe yönelmişlerdir. Aynı Genel Müdürlük İHL mezunlarının mesleğe ve yükseköğrenime yönelme ve gitme oranlarının toplamını ise %97 olarak tespit etmiştir.³⁰

1994'te bir TV kanalında düzenlenen tartışmalı programda bir gazeteci-yazar: * "Son 7 ayda 32 yeni İmam Hatip Okulu açıldı. Bu kadar okula ihtiyaç mı var?" demiş, hemen arkasından da kendi kendisini (veya Millî Eğitim Bakanlığının kendisini) tekzip eden / yalanlayan yaklaşık şöyle bir ifade kullanmıştır:

"Gerçi Bakanlıkça bugün bana gönderilen bir yazıda bu kadar İmam Hatip Okulu açılmadığı bildirilmiştir ama..."³¹

Peki, Bakanlıkça söz konusu bilginin doğru olmadığı açıklandığı halde, o dönemde Basın Konseyi Başkanı sıfatını da taşıyan gazeteci tarafından bu rakam neden kullanılmıştır?!

Kezâ; 1994 yılında bir başka TV'de yayınlanan 'haber programın'da da ilginç ifadeler kullanılmıştır. Programın sunucusu İmam-Hatip Liselerinden bahsederken şu ifadeleri kullanmıştır:

"İmam-Hatip Liseleri âdeta kapalı bir kutudur. Ne okul ne öğrenci sayısı bellidir ve ne de okudukları dersler bilinir. Çünkü bu okullarla ilgili yeterli araştırma yapılmamıştır... vb."³²

Bu ifadelere bakılırsa İmam-Hatip Liseleri sanki bir yeraltı örgütü gibi faaliyet göstermektedirler. Halbuki aynı program içerisinde ve sunucunun sözlerinin hemen arkasından program yapımcılarından bir başka gazeteci İmam Hatip Liselerinin öğrenci mevcudunu, okutulan dersleri tek tek saymıştır. Okullardan, sınıflardan görüntüler vermiştir. Fakat buna rağmen programın asıl yapımcısı ve sunucusunun baştaki takdim cümleleri birtakım çevrelerin zihinlerine çakılmaya ve kafalarını karıştırmaya yetmiştir.

İHL öğrenci ve mezunları hakkında birtakım açıklamalar yaparak kamuoyunu yanlış bilgilendirenler yalnızca rapor hazırlayanlar veya gazeteciler değil, bazı siyasetçiler / parlamenterler de benzer iddialarda bulunmuşlardır.³³

²⁶ Söz konusu gazeteci Uğur Mumcu'dur. Program; 26 Nisan 1992 tarihinde TRT TV 1'de yayınlanmıştır.

²⁷ Uğur Mumcu, "Uyum Sağlıyor", *Milliyet Gazetesi* (02 Mayıs 1992).

²⁸ Uğur Mumcu, "İmam-Subay", *Cumhuriyet Gazetesi* (22 Ocak 1993).

²⁹ bk. Mustafa Öcal, *İmam Hatip Liseleri ve İlk Öğretim Okulları* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 1994), 87; Öcal, *Medresetü'l-Eimme ve'l-Huteba'dan İmam Hatip Liselerine -Bizim Okullarımız-*, 243; Öcal, 100. *Yılında İmam Hatip Liseleri (1913-2013)*, 271.

³⁰ Dönemin Din Öğretimi Genel Müdürü Halil Hayit'in ifadeleri için: *Ensar Bülten* 10 (Kasım 1992), 15.

* Hürriyet Gazetesi Başyazarı ve Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi.

³¹ 20 Şubat 1994 günü saat 22.30'da 'atv' de yayınlanan ve Ali Kırca'nın yönettiği "Siyaset Meydanı" adlı tartışma programında Hürriyet Gazetesi Başyazarı ve Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi'nin açıklamaları.

³² 10 Ekim 1994'te SHOW TV'de saat 23.30'da yayına giren '32. Gün' adlı programda program sunucusu Mehmet Ali Birand'ın açıklaması.

³³ Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP) Edirne Milletvekili Erdal Kalkan'ın bu konudaki açıklamaları için bk. MEB, *Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Millî Eğitim 1990* (Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, 1990), 60-61; Ayrıca bk. Öcal, "Kuruluşundan Günümüze İmam-Hatip Liseleri", 231-232 Tablo 8/B.

Verdiğimiz örneklerde olduğu gibi okul sayıları ile öğretmen-öğrenci oranları hep abartılarak verilmiş ve dönemin etkili ve yetkili bazı kesimlerine mesajlar ulaştırmışlardır. Kuşkusuz bu tür yayınları okuyan veya dinleyenler de bunlardan etkilenmişlerdir.

Bu tür iddiaları dillendirenler diğer meslek liselerinden mezunların % kaçının kendi alanlarına girdiklerine bakıp hiç değerlendirme yapmamışlardır. Oysa *Millî Eğitim Bakanlığı Etüd ve Programlama Dairesince* yayımlanan verilere göre; 1980-1981 öğretim yılında dört mesleki ve teknik liseden mezun olan öğrencilerin kendi mesleklerine ve yükseköğrenime yönelme oranları İHL mezunlarına göre çok daha düşüktür: Kız Meslek Lisesi mezunlarının %24,2'si, Ticaret Lisesi mezunlarının %34,6'sı, Endüstri Meslek Lisesi mezunlarının %42,3'ü ve Teknik Lise mezunlarının %61'i kendi mesleklerine uygun iş bulabilmiş veya yüksek öğrenime gidebilmişlerdir.³⁴

1.4. Mezunların Üniversiteye Girişlerini Engelleme Yöntemleri

İmam Hatip Liselerinin önünü kesmek ve mezunlarının üniversiteye girişlerini engellemek için de bazı yol ve yöntemlere başvurulmuştur. Şöyle ki;

1994 yılında diplomalardaki ifadeler değiştirilerek, mezunlara yalnızca **“imam hatiplik belgesi”** verilmesi kararlaştırılmıştır. Ancak; kararın zamanında fark edilip kamuoyuna mal edilmesi ve ilgili makamlara iletilmesi sayesinde diplomadaki ifadeler değiştirilmiştir.³⁵

1996 yılında düzenlenen 15. Millî Eğitim Şûrası'nda 8 yıllık kesintisiz eğitim kararı alınmıştır.³⁶ Şûra kararları TBMM'den geçirilerek kanun haline getirilmiştir. Kanun, 17 Ağustos 1997 Pazar günü Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından onaylamıştır. Kamuoyunda kısaca **“8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim yasası”** olarak adlandırılacak olan kanun, 18 Ağustos 1997 Pazartesi günü Resmî Gazetede 4306 sayılı kanun olarak yayınlanarak yürürlüğe konulmuştur.³⁷ Uygulamaya konulan kanunla İmam Hatip Liseleri ile birlikte o dönemde orta kısımları olan Anadolu Liseleri ve Kız Meslek Liseleri gibi okulların orta kısımları kapanmıştır.

1998'de Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ile Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM)'ce alınan bir karar ile düz / genel lise mezunlarının orta öğretim başarı (OBP) puanları 0.5 ile çarpılırken, tüm meslek liseleri ile İmam Hatip Lisesi mezunlarının 0.2 ile çarpılması esası getirilmiştir. Bu kararla üniversiteye giriş sınavlarında aynı grupta eşit sayıda soruya doğru cevap veren liseli öğrencilerin puanlarına göre meslek liselilerle İHL mezunu öğrencilerin puanları yaklaşık 30 puan eksik hesap edilmiş ve bu yöntemle üniversiteye girişleri engellenmiştir. Aradaki bu puanı da kapatarak üniversiteye girme başarısını elde eden İHL'i öğrencilerin fark edilmesi üzerine 2003 yılı üniversitelere giriş sınavında 0.8 ve 0.3 uygulamasına geçilmiş, iki okul mezunu arasındaki puan farkı 50'ye kadar yükselmiş, artık hiçbir meslek lisesi ve İHL mezunu üniversiteye girememiştir. İHL mezunları için tek yükseköğretim kurumu İlahiyat Fakülteleri bırakılmış fakat o yıllarda her sene 200-300 civarında öğrenci alan bu fakültelerin öğrenci kontenjanları oldukça düşürülmüştür. Alınan bu kararlarla İmam Hatip Liseleri doğrudan ve tümünden kapatılamamış olmakla birlikte adeta sembolik okullar haline getirilmiştir.

³⁴ Bk. Mahmut Adem, “İstihdam- İş ve Eğitim Planlaması”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 16/1 (1983), 507-509; Aynı bilgiler için bk. Mahmut Adem, “Türk Eğitim Sisteminde Niteliğin Ekonomik Yönleri”, *Eğitim ve Bilim Dergisi* 9/50 (1984), 32-33.

³⁵ Bu konudaki gelişmeler, bazı gazetelerde yer alan haber ve köşe yazıları ile Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'nün resmi yazıları hakkında geniş bilgi için bk. Öcal, 100. Yılında İmam Hatip Liseleri (1913-2013), 229-248; Mustafa Öcal, *Bursa İHL'nin 50. Yılı Münasebetiyle: Bursa İmam-Hatip Mektebi'nden Bursa İmam-Hatip Liselerine (1924-2012)* (Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2013), 131-139.

³⁶ 15. Milli Eğitim Şûrasının hazırlık safhasından sonuçlanıncaya kadar geçen zaman dilimindeki gelişmeler hakkında geniş bilgi için bk. Öcal, *Medresetü'l-Eimme ve'l-Huteba'dan İmam Hatip Liselerine -Bizim Okullarımız-*, 249-260.

³⁷ Bk. TBMM'nde 16.08.1997 günü kabul edilerek, 18.08.1997 gün ve 23084 sayılı Resmî Gazetede (s.2-6) yayınlanan 4306 sayılı; “İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Millî Eğitim Temel Kanunu, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 24.3.1988 Tarihli ve 3418 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması ve Bazı Kâğıt ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması Hakkında Kanun” (Ankara, 16 Ağustos 1997).

Ortaöğretim Başarı Puanının belirlenmesi uygulamasının üzerinden yıllar geçtikten sonra 14.01.2009 günü internete düşen bir resmi yazı örneğine göre; YÖK ve ÖSYM tarafından alındığı bilinen katsayı uygulamasının arka planında Genel Kurmay Başkanlığı'ndan bazı yetkililerin olduğu anlaşılmıştır.** Genel Kurmay yetkilisi tarafından dönemin YÖK Başkanı Prof. Dr. Kemal Gürüz'e hitaben 'Gizli' ve 'Kişiyi Özel' olarak ve bir 'emirname' üslubu ile kaleme alınan yazıda üniversiteye girişte uygulanan Ortaöğretim Başarı Puanı (OBP)'nin 'irticacı çevrelere yaradığı' iddia edilmiştir. Bu uygulamanın kaldırılması ya da gerekli kanuni düzenlemenin gecikmesi halinde OBP'nin getirdiği katsayıların minimize edilmesi istenmiştir. Yazıda ayrıca 2547 sayılı kanunun YÖK'e tanıdığı 'ayarlama yapma' yetkisi hatırlatılmıştır.

Söz konusu gizli yazı, YÖK'e 14 Temmuz 1998'de gönderilmiş. Bu tarih, YÖK'ün ÖSS'de yapacağı yeni düzenlemeyi kararlaştırdığı 30 Temmuz 1998 toplantısının hemen öncesine denk gelmektedir. Belgede istenenlerin mümkün olmaması nedeniyle YÖK, başarı puanı uygulamasını kaldırmazken bunun yerine 1999'dan itibaren meslek liselileri mağdur eden katsayı uygulamasına başlamış ve yıllarca memleket gençlerinin mağduriyetlerine sebep olmuştur.

Belge 3: Genelkurmay Başkanlığı'ndan YÖK'e Katsayı ile İlgili Gönderilen Belge

GİZLİ **GİZLİ**

T.C. GENELKURMAY BAŞKANLIĞI ANKARA

KİŞİYE ÖZEL
14 TEMMUZ 1998

HRK : 010306
TARİH : 14.07.1998
KONU : ÖSYM'de Uygulanan Ortaöğretim Başarı Puanı.

YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU BAŞKANLIĞINA

1. Genelkurmay Başkanlığı'na ulaşan bilgilerden, Yüksek Öğretim kurumlarına öğrenci seçiminde etkili olan Ortaöğretim Başarı Puanı (OBP) uygulamasının irticacı gruplara istismar edildiği öğrenilmiştir.

2. Bilindiği gibi, söz konusu seçimde etkili olan;

a. Öğrenci Seçme Sınavı (OSS),
b. Öğrenci Yerleştirme Sınavı (OYS),
c. Ortaöğretim Başarı Puanı (OBP),

a. 2547 sayılı kanunun değiştirilerek 1999 yılı ve takip eden yıllar için Ortaöğretim Başarı Puanı uygulamasının kaldırılmasının,

b. Kanuni düzenlemenin gerçekleştirilmesinde gecikme söz konusu olduğu takdirde, 2547 sayılı kanunun Yüksek Öğretim Kurulu'na tanıdığı "Ayarlama yapma" yetkisinin kullanılarak katsayıların minimize edilmesinin ve böylece bahse konu istismarların etkisinin azaltılmasının,

GENELKURMAY BAŞKANI NAMINA

DAĞITIM :
Gereği :
Milli Eğitim Bakanlığına
Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığına

Bilgi :
K.K.K. liğine
Dz.K.K. liğine
Hv.K.K. liğine
J.Gn.K. liğine
MGK.Gensek. liğine

Çevik BİR
Orgeneral
İlmi Başkan

2. İMAM HATİP LİSELERİ İÇİN YENİ DÖNEM

2.1. İHL Mezunlarının Üniversiteye Girişlerini Kolaylaştıran Gelişmeler

İlk açılış yılından 2000'li yılların başına kadar İmam Hatip Liselerinde görülen olumlu olumsuz gelişmelerin üzerinden yarım asır geçti. Kendisi de bir İmam Hatipli olan Recep Tayyip Erdoğan ve bir grup arkadaşı tarafından kurulan kısa adı AK Parti olan Adalet ve Kalkınma Partisinin 2002 yılında yapılan siyasi genel seçimleri kazanıp iktidara gelmesi, İmam Hatip Liseliler ile tüm mesleki ve teknik lise öğrencileri için bir umut ışığının ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Onlar doğal olarak kendileri için yeniden üniversitelerin kapılarının aralanacağı beklentisi içerisine girmişlerdir. Ancak mevcut YÖK yasasına ve sisteme rağmen beklentilere kısa zamanda cevap verilememiştir.

8 Aralık 2007 günü Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Başkanı Prof. Dr. Erdoğan Teziç, dört yıllık süresi dolduğu için görevinden ayrılmıştı. Onun yerine 10 Aralık 2007 Pazartesi günü yeni YÖK Başkanı olarak Prof.

** Söz konusu yetkili, dönemin Genel Kurmay 2. Başkanı Orgeneral Çevik Bir'dir.

Dr. Yusuf Ziya Özcan atandı. Yeni YÖK Başkanı göreve başlamasının ertesinde yaptığı basın toplantısında; üniversitelerde her tür yasağın kaldırılacağını açıklamıştır. Buna rağmen YÖK, üniversiteye giriş sınavlarında uygulanan liselerle meslek liseleri arasındaki farklı puanlama sisteminin ancak 21 Temmuz 2009 günkü toplantısında kaldırdığını açıklamıştır. Fakat İstanbul Barosu adına Başkan Muammer Aydın YÖK'ün kararının iptali için Danıştay'a dava açmıştır.³⁸ Dava, Danıştay'ın 8. Dairesinde görüşüldükten sonra karar metni yazılırken şu şekilde özetlenmiştir:

"Yükseköğretim Genel Kurulunun yükseköğretime girişte katsayı puanı uygulamasının kaldırılmasına ilişkin 21.07.2009 gün ve 1266 sayılı kararının; genel liselerde öğrenim gören öğrenciler açısından haksız rekabet yarattığı, objektif davranılmayarak bir grubun kayırıldığı, kazanılmış hakların ihlal edildiği, genel liseyi tercih etmiş olanlar için üniversite eğitiminin hedeflendiği, meslek liselerinde okuyanlar için ise meslek sahibi olmanın tercih edilmiş olduğu öne sürülerek, iptali ve yürütmenin durdurulması istemidir."

Davayı bu şekilde özetleyen Danıştay 8. Dairesi, 25 Kasım 2009 Çarşamba günü açıklanan kararıyla, YÖK'ün üniversiteye girişte uygulanan katsayı problemini kaldırdığına dair kararını iptal ettiğini açıklamıştır.

Danıştay, katsayının kaldırılması kararını iptal edince Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) 17 Aralık 2009 Perşembe günü aldığı yeni bir kararla lise ve meslek liseleri arasındaki puan farkını iyice azaltan bir çözüm önerisinde bulunmuştur. Buna göre; üniversite adaylarının 'alan'larıyla ilgili program tercihinde Ağırlıklı Ortaöğretim Başarı Puanları (AOBP) 0.15, alan dışı tercihte 0.13 ile çarpılarak belirlenmesini kararlaştırılmıştır. Bu kararla YÖK, üniversiteye girişte adaylar arasında uygulanan katsayı farkını 0.02'ye indirmiş oldu. Alınan bu karara göre, ÖSYM'nin düzenlediği üniversiteye giriş sınavlarında, genel lise mezunu ile meslek lisesi mezunlarının eşit sayıda doğru cevap vermeleri halinde, meslek lisesi çıkışlıların aleyhine 8-10 puanlık bir fark ortaya çıkmakta idi.

Fakat -basında çıkan haberlere göre- İstanbul Barosu tarafından ve başka bazı çevrelerce bu karar da sakıncalı bulunarak, kararı iptal ettirmek amacıyla yine Danıştay'a başvuruda bulunulmuştur.³⁹ Fakat bu sefer Danıştay bu tür talepleri reddetmiştir.

YÖK ile mahkeme arasında bahsedilen restleşme devam ededursun, Millî Eğitim Bakanlığı aldığı bir kararla, 2010 yılında liselerde uygulanan 'alan'ları kaldırmıştır. Bunun üzerine bütün lise ve meslek lisesi mezunları 'alan' belirtmeksizin üniversite sınavlarına girme hakkı elde etmişlerdir.

2010 yılından itibaren genel lise çıkışlı öğrencilerin Ağırlıklı Ortaöğretim Başarı Puanları (AOBP) 0.15 ile çarpılarak hesaplanmaya başladı. Meslek lisesi çıkışlıların kendi alanlarını tercih etmeleri halinde 0.15 ile alan dışı (farklı fakülteleri) tercihte bulunmaları halinde 0.13 ile çarpılarak hesap edildi. Bu düzenleme ile azimli ve başarılı meslek lisesi çıkışlı gençlerden bir kısmı yıllar sonra kendi alanlarının dışındaki fakülte veya bölümlere girmeyi başardılar.

³⁸ İstanbul Barosu Başkanlığı adına davayı açan Başkan Muammer Aydın'ın 3 Ağustos 2009 Salı akşamı **ATV** (isimli televizyon kanalının) 19.00 ana haber bülteninde kendi sesinden yapılan açıklama haber olarak verilmiştir. Haber daha sonra internette yayımlanmıştır. Açıklama, ertesi günün gazetelerinde de yer bulmuştur. Gazete haberleri şöyle idi:

"ATV'ye konuşan Baro Başkanı Muammer Aydın, iptal gerekçelerini İmam-Hatip Liselerine dayandırırken, İmam Hatip Liseleri hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğunu da(!) sözleri ile ortaya koydu.

İmam Hatip Liselilerin avukat olmaması gerektiğini savunan Aydın, Hukuk Fakültelerinin Türkçe-Matematik ortalaması olan 'Eşit Ağırlıkla' (eşit ağırlıklı puan türüyle) öğrenci aldığını oysa İmam Hatip Liselerinde matematik okunmadığını(!) söyledi.

Baro Başkanı Muammer Aydın katsayıya yönelik tepkisini dile getirirken de çok bir ifade kullandı. 1999 yılına kadar eşit olarak sınava giren öğrencilerin önüne katsayı engelinin konulması konusunda ise "Ben 1999 yılına değil bugüne bakıyorum" dedi.

Katsayının kaldırılması olmasının düz liseye gidenler için haksızlığa yol açtığını savunan Aydın'ın, "Yeni düzenleme fırsat eşitliği getirmiyor mu?" sorusuna verdiği cevap inanılır gibi değil: "*Eşitlik, eşit insanlar arasında olur.*"

Yaptığı açıklamadan Baro Başkanının İmam Hatip Liselerinde okutulan derslerden hiç haberinin bile olmadığı anlaşılmaktadır. Çünkü İmam Hatip Liseleri ve Anadolu İmam Hatip Liselerinde ilk açıldığı yıllardan beri her sınıfta Matematik de diğer fen ve kültür dersleri de okutulmaktadır. "*Eşitlik eşit insanlar arasında olur*" ifadesi ise bir hukuk adamına hiç yakıştırılamayan talihsiz bir söz olarak kayıtlara geçmiştir.

³⁹ Bk. 25 Aralık 2009 Cuma günü Akşam Gazetesinde çıkan "*Yeni Katsayıya Dava*" başlıklı habere göre, İzmir 11. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı Erhan Atlı "iki çocukları için" YÖK'ün son kararını iptal ettirmek amacıyla Danıştay'a dava açmıştır.

01 Aralık 2011 Perşembe günü Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Başkanlığınca yapılan açıklamayla, son iki seneden beri lise ve meslek liselerinin ortaöğretim başarı puanlarının hesaplanmasında uygulanan 0.13 ile 0.15 rakamları da kaldırılmıştır. Alınan bu karardan sonra 2011-2012 öğretim yılından itibaren lise ve meslek lisesi ayırımı yapılmaksızın her tür ortaöğretim kurumu mezunlarının ortaöğretim başarı puanları 0.12 ile çarpılarak hesaplanmaya başlanmıştır. Mezunlar ÖSYM sınavlarında aldıkları puana göre üniversitelerden arzu ettikleri fakülte veya bölümlere kayıt yaptırarak öğrenim görmeye başlamışlardır.

2.2. 1994-2012 Yılları Arasında İHL ve Öğrenci Sayısında Görülen Gelişmeler

İmam Hatip Liseleri hakkında yoğun iddia ve ithamların yapıldığı, üniversitelere girişlerinin engellenmeye çalışıldığı 1990'lı yıllardan yeniden üniversitelere girişin sağlandığı 2011-2012 öğretim yılına kadar okul ve öğrenci sayıları tabloda görüldüğü gibidir.

Tablo 1: 1994-2012 Yılları Arasında İHL'de Görülen Sayısal Gelişmeler

Öğretim Yılı	İHL Sayısı	İHO Sayısı	Ortaokul Öğrenci	Lise Öğrenci	Toplam Öğrenci	Genel Öğrenci İçinde Yüzdelik Dilim
1994-1995	394 (446) ^{40*}	446	301.862	171.439	473.301	8,32
1995-1996	434 (479)	479	306.684	188.896	495.580	8,73
1996-1997	464 (594)	594	318.775	192.727	511.502	8,98
1997-1998	465 (605)	605	218.631	178.046	396.677	8,99
1998-1999	464 (604)	604	82.759	185.097	267.856	9,19
1999-2000	464 (604)	604	5783	127.935	133.718	5,85
2000-2001	462 (600)	-	-	85.527	-	4,33
2001-2002	451 (558)	-	-	71.742	-	3,28
2002-2003	440 (536)	-	-	64.534	-	2,62
2003-2004	442 (452)	-	-	84.898	-	3,15
2004-2005	452	-	-	96.851	-	3,55
2005-2006	453	-	-	108.064	-	3,69
2006-2007	455	-	-	120.668	-	3,98
2007-2008	456	-	-	129.274	-	4,44
2008-2009	458	-	-	143.637	-	4,31
2009-2010	465	-	-	198.581	-	5,46
2010-2011	538	-	-	235.639	-	5,93
2011-2012	548	-	-	268.245	-	7,03

*Parantez içindeki rakamlar aynı kurum kodlu fakat müstakil olmayan AİHL'ler ile ÇPL (Çok Programlı Lise) bünyesindeki İHL'lerin de dâhil olduğu toplam okul sayısını göstermektedir.

⁴⁰ Parantez içindeki rakamlar aynı kurum kodlu fakat müstakil olmayan AİHL'ler ile ÇPL (Çok Programlı Lise) bünyesindeki İHL'lerin de dâhil olduğu toplam okul sayısını göstermektedir.

Üstteki tablo incelendiğinde açıkça görülmektedir ki 2000-2001 öğretim yılından itibaren İHO (İmam Hatip Ortaokulu) ile öğrenci sayısına ait sütunlar boştur. Çünkü yukarıda anlatıldığı gibi, 8 yıllık kesintisiz eğitim kararının sonucu olarak bu öğretim yılından itibaren orta kısım kapatılmış ve öğrenci alımı yapılamamıştır.

İHL lise kısmına ait sütunlar incelendiğinde ise; 2001-2002 öğretim yılına kadar öğrenci sayısında ciddi bir gerileme görülmektedir. 2002 seçimleri sonrasında AK Partinin iktidara gelmesiyle, üniversiteye giriş için Ortaöğretim Başarı Puanının (OBP) belirlenmesinde uygulanan katsayı engelinin çözümleneceği umudu ve beklentisi ortaya çıkmış ve bu sebeple öğrenci sayısında yeniden artış başlamıştır. Doğal olarak halktan gelen talep üzerine yeni İmam Hatip Liseleri de açılmıştır. Bu arada bünyedeki (aynı müdürlüğün yönetimindeki) Anadolu İmam Hatip Lisesinin önemli ölçüde artışı yanında bağımsız Anadolu İmam Hatip Lisesi sayısı da artmıştır. Nitekim 2011-2012 öğretim yılında Türkiye genelinde İHL sayısındaki artışlar gözlemlenirken Anadolu İmam Hatip Lisesindeki artış oranının yükselmeye başlaması dikkat çekmektedir. Yalnızca İmam Hatip Lisesi programı uygulayan okul sayısı 143'e gerilerken aynı müdürlüğün yönetiminde hem İmam Hatip Lisesi hem Anadolu İmam Hatip Lisesi olan okul sayısı 388'e yükselmiştir. Bağımsız müdürlük halindeki Anadolu İmam Hatip Lisesi ise 17'ye ulaşmıştır. Toplamda okul sayısının 548 olduğu görülmektedir.

2.3. 6287 Sayılı Kanun ve İmam Hatip Liseleri

2002 yılından beri iktidarda olan Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) Grup Başkanvekilleri tarafından "5.1.1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" 20.02.2012 günü TBMM Başkanlığına sunuldu. Kanun teklifi basında, medyada epeyce tartışıldı. Teklifin TBMM gündemine gelmesiyle tartışmalar yoğunlaştı. Muhalefet partilerinin bazı maddelere şiddetle karşı çıkmalarına rağmen teklif 30.03.2012 günü TBMM'de kabul edildi. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül tarafından onaylanan kanun 11 Nisan 2012 Çarşamba günü Resmî Gazete'de yayımlanarak 6287 sayılı "**İlköğretim ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**" olarak yürürlüğe konuldu.⁴¹

6287 Sayılı Kanunu'nun hem genel eğitim sistemi hem de İmam Hatip Liseleri için getirdiği yenilikleri ve değişiklikleri şöyle özetleyebiliriz:

Kanunun 2. maddesi ile 5.1.1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununun 7'nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"İlköğretim; 1'inci maddede belirtilen amacı gerçekleştirmek için kurulmuş dört yıl süreli ve zorunlu ilkokul ile dört yıl süreli ve zorunlu ortaokuldan oluşan bir Millî Eğitim ve Öğretim Kurumudur."

222 sayılı kanunun 9'uncu maddesinin birinci fıkrası ise;

"İlköğretim kurumlarının ilkokul ve ortaokul olarak bağımsız okullar hâlinde kurulması esastır. Ancak imkân ve şartlara göre ortaokullar, ilkokullarla veya liselerle birlikte de kurulabilir" şeklinde değiştirilmiştir.

Kanunun 7. maddesiyle; 14.6.1973 tarihli ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 22'nci maddesi şu şekilde değiştirilmiştir:

"Mecburi ilköğretim çağı 6-13 yaş grubundaki çocukları kapsar. Bu çağ çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın Eylül ayı sonunda başlar, 13 yaşını bitirip 14 yaşına girdiği yılın öğretim yılı sonunda biter."

8. Madde ile; 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 24'üncü maddesi değiştirilerek:

"İlköğretim kurumlarının ilkokul ve ortaokul olarak bağımsız okullar hâlinde kurulması esastır. Ancak imkân ve şartlara göre ortaokullar, ilkokullarla veya liselerle birlikte de kurulabilir," denilmiştir.

⁴¹ "İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", 30 Mart 2012.

9. madde ile; 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 25'inci maddesinin mülga birinci fıkrası aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir:

“İlköğretim kurumları; dört yıl süreli ve zorunlu ilkokullar ile dört yıl süreli, zorunlu ve farklı programlar arasında tercihe imkân veren ortaokullar ile imam-hatip ortaokullarından oluşur. Ortaokullar ile imam-hatip ortaokullarında lise eğitimini destekleyecek şekilde öğrencilerin yetenek, gelişim ve tercihlerine göre seçimlik dersler oluşturulur. Ortaokul ve liselerde, Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygamberimizin Hayatı, isteğe bağlı seçmeli ders olarak okutulur. Bu okullarda okutulacak diğer seçmeli dersler ile imam-hatip ortaokulları ve diğer ortaokullar için oluşturulacak program seçenekleri Bakanlıkça belirlenir.”

Kanunun 13. maddesiyle ise; 16.8.1997 tarihli ve 4306 sayılı kanunun geçici 1'inci maddesinin (A) fıkrasının (2) numaralı bendinin (c) alt bendinde yer alan “sekiz yıllık kesintisiz ilköğretim” ibaresi⁴² “ilköğretim ve ortaöğretim” şeklinde değiştirilmiş ve maddede yer alan “sekiz yıllık kesintisiz” ibareleri madde metninden çıkarılmıştır.

Özetle; 6287 sayılı kanunun nakledilen maddeleri gereği; 1997'den beri uygulanan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitime son verilmiş, 2012-2013 öğretim yılından itibaren eğitim sistemi 4+4+4=12 yıllık (4 yıllık ilkokul, 4 yıllık ortaokul ve 4 yıllık lise =12 yıllık) zorunlu eğitim haline getirilmiştir. İmam Hatip Ortaokullarının açılması da kanunda yer almıştır.

2.4. Yeniden Açılan İHO, AİHL ve Öğrenci Sayıları

28 Şubat (1997) sürecinde; kamuoyunda “8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim yasası” olarak bilinen ve çok tartışmalı bir şekilde TBMM'den geçirilen 4306 sayılı kanun, 17 Ağustos 1997 günü Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından onaylanmış ve ertesi gün Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konulmuştu. Kanunla, İmam Hatip Liseleri dâhil orta kısmı olan Anadolu Liseleri, Kız Meslek Liseleri gibi diğer bütün okulların orta kısımlarının kapatılmış olduğu yukarıda anlatılmıştı.

Aradan 15 yıl geçtikten sonra Millî Eğitim Bakanlığı, üst tarafta bazı maddeleri nakledilen 6287 sayılı kanunun gereğini yaparak 2012-2013 öğretim yılında ülke genelinde çok sayıda yeniden İmam Hatip Ortaokulu (İHO), İmam Hatip Lisesi (İHL) ve Anadolu İmam Hatip Lisesi (AİHL) açmıştır. Ayrıca önceki yıllarda açılmış olan İmam Hatip Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Liselerinin çatıları altında da -aynı müdürlüğün bünyesinde/yönetiminde- ortaokul kısımları oluşturulduğu gibi müstakil İmam Hatip Ortaokulları da açılmıştır.

6287 sayılı kanunun yürürlüğe girdiği 2012-2013 öğretim yılından 2021-2022 öğretim yılına kadar İHO (İmam Hatip Ortaokulu) ile AİHL ve öğrenci sayılarında hızlı bir artış gözlenmiştir. İşte Türkiye genelindeki (2021 itibarıyla) söz konusu okullar ile öğrenci sayıları:

⁴² Bk. TBMM'nde 16.08.1997 günü kabul edilerek, 18.08.1997 gün ve 23084 sayılı Resmi Gazetede (s.2-6) yayınlanan 4306 sayılı; “İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Millî Eğitim Temel Kanunu, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 24.3.1988 Tarihli ve 3418 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması ve Bazı Kâğıt ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması Hakkında Kanun”.

**Tablo 2: 2012-2013 Öğretim Yılından 2021-2022 Öğretim Yılına Kadar
İHO ve İHL’lerde Görülen Sayısal Gelişmeler**

Öğretim Yılı	İHO Sayısı	AİHL Sayısı	Ortaokul Öğrenci Sayısı	Ortaokul İçinde Öğrenci Yüzdesi	AİHL Öğrenci Sayısı	Liseler İçinde Öğrenci Yüzdesi	Toplam Öğrenci Sayısı	Açık Lise AİHL Öğrenci Sayısı
2012-2013	729 + (402) *	711	94.467		380.771	9,56	475.238	100.266
2013-2014	912 + (364)	846	240.015		474.096	11,53	714.111	113.725
2014-2015	1.283 + (381)	1.021	385.829		546.397	12,95	932.226	118.578
2015-2016	1.556 + (440)	1.149	524.295	10,33	544.032	14,47	1.068.327	130.143
2016-2017	2.374 + (450)	1.412	657.019	11,38	517.081	14,02	1.174.100	128.820
2017-2018	2.520 + (642)	1.482	713.561	14,02	525.052	14,24	1.238.613	120.253
2018-2019	2.815 + (719)	1.609	756.638	14,08	507.413	13,57	1.264.051	110.393
2019-2020	2.853 + (737)	1.625	773.001	15,17	494.704	13,59	1.267.705	104.238
2020-2021	2.755 + (807)	1.660	713.421	15,05	575.608	13,27	1.289.029	104.685
2021-2022	2.770 + (849)**	1.681	702.275***	14,73	596.521	13,29	1.298.796	104.334
2021-2022 Öğretim Yılında İHO-AİHL-Açık Lise İHL Öğrenci Toplamı (Eylül 2021)							1.403.130	

* Parantez içindeki okullar müstakil müdürlük olmayıp İHL bünyesindeki imam hatip ortaokulu sayısıdır.

** Bazı illerde erişimi kolaylaştırmak için önceleri düz ortaokul ile aynı binada açılan İHO’ların bir kısmının kapatılması veya AİHL bünyesine alınmasıyla bünyedeki ortaokul sayılarının arttığı ve yakın bir oranda da müstakil İHO’ların sayısında azalma olduğu görülmektedir.

*** 66 aylık öğrencilerin ortaokul kademesinden ayrılması nedeniyle öğrenci sayılarında ortaokul ve imam hatip ortaokullarında azalma olmuştur. Ayrıca 6 Eylül 2021 tarihi itibarıyla bu tablo hazırlanırken ortaokul kayıtları devam etmekte idi.

Tablo 2’ye göre; 2012-2013 eğitim ve öğretim yılında açılmış olan İmam Hatip Ortaokulu (İHO), 402’si İHL’nin bünyesinde açılanlar olmak üzere 729’dur. 10 yıl sonra yani 2021-2022 öğretim yılında 849’u bünyede olmak üzere 2.770’e ulaşmıştır. Aynı dönemlerde öğrenci sayısı ise 94.467’den 2019-2020’de 773.001’e olurken sonraki iki yılda düşüş yaşanmış 2021-2022 öğretim yılında 702.275’e gerilemiş olduğu gözlenmektedir. Ancak; MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne 6 Eylül 2021 tarihinde verilen bilgilere göre

-ki tarihte henüz öğrenci kayıtları devam etmekte idi- 66 aylık öğrencilerin ortaokul kademesinden ayrılması nedeniyle hem öğrenci ve hem ortaokul ve imam hatip ortaokullarında azalma olmuştur. Muhtemeldir ki kayıtlar kapandığı günlerde bir miktar daha öğrenci artışı olmuştur. Türkiye’deki toplam ortaokul öğrencileri içerisinde İHO %14,73’lük bir orana sahiptir.

Kezâ; 2012-2013 öğretim yılında AİHL sayısı 711 iken 2021-2022 öğretim yılında 1681 olmuştur. Öğrenci sayısı ise 380.771’den 596.521’e ulaşmıştır. Ülke genelindeki tüm liseler içerisindeki öğrenci oranı ise %9.56’dan %13.29’a ulaşmıştır.

İHO+AİHL toplam öğrenci sayısı 2012-2013 öğretim yılında 475.238 iken 2021-2022 öğretim yılında 1.298.796 olarak tespit edilmiştir. Açık Lise AİHL’ye kayıtlı 104.334 öğrenci ile AİHL’lerdeki toplam öğrenci sayısı 1.403.130’dur.

2012 yılında yürürlüğe giren 6287 sayılı kanundan sonra İmam Hatip Liselerinde sayısal olarak hızlı bir gelişme yaşanmıştır. Ancak tüm ortaöğretim kurumları arasındaki öğrenci artışı aynı oranda artmamıştır. Şöyle ki:

28 Şubat (1997) süreci döneminde (1997-1998 öğretim yılında) müstakil müdürlük halindeki 505 İHL ve AİHL mevcuttu. Bu okulların her birinde -Bursa, Konya, Kayseri, Kahramanmaraş gibi- sayısı 10-12 binlerle ifade edilen öğrenci öğrenim görmektedir. Türkiye’deki bütün ortaöğretim kurumları içindeki İHL’nin öğrenci payı %9,18 idi.

2021-2022 öğretim yılında, çoğunluğunun öğrenci sayısı binlerle değil, yüzlerle ifade edilen 467’si Kız AİHL olmak üzere 1681 AİHL, 2770’i müstakil müdürlük halinde, 949’u da bünyede açılanlarla toplam 3.619 İmam Hatip Ortaokulu eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir. AİHL’lerin tüm ortaöğretim kurumları arasındaki öğrenci payı %14.47’dir.

2.5. Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liseleri

2004 yılında MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü ile Türkiye Diyanet Vakfı arasında “eğitimde işbirliği” protokolü imzalanmıştır. Sonraki yıllarda yenilenen protokol çerçevesinde başta Balkanlar, Kafkaslar ve Afrika ülkeleri olmak üzere din eğitimine ihtiyaç duyan Müslümanların da yaşadığı diğer ülkelerdeki başarılı öğrencilerin ülkemize getirilerek “Uluslararası AİHL” adıyla açılan okullarda eğitilmeleri kararlaştırılmıştır. İlki 2006 yılında Kayseri’de faaliyete geçirilmiş olan, 2021-2022 öğretim yılında sayıları 17’ye ulaşan Uluslararası AİHL’de 89 ülkeden öğrenci öğrenim görmektedir. Uluslararası AİHL ile tüm İslâm ve insanlık âlemine iyi insan yetiştirmek hedeflendiği gibi, dinî hizmet alanları başta olmak üzere muhtelif branşlarda başarılı insan kaynağı yetiştirilmesi de bir diğer hedeftir.

Tablo 3: Uluslararası Anadolu İHL Haftalık Ders Çizelgesi

ULUSLARARASI ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ (YURT DIŞINDAN GELEN ÖĞRENCİLER İÇİN) (2018-2019 Eğitim Öğretim Yılından itibaren tüm sınıf düzeylerinde uygulanacaktır.)						
DERSLER		9. SINIF		10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
		I. Yarıyıl	II. Yarıyıl			
ORTAK DERSLER	TÜRKÇE	26	4	-	-	-
	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI	-	5	5	5	5
	TARİH	-	2	2	2	-
	T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATÜRKÇÜLÜK	-	-	-	-	2
	COĞRAFYA	-	2	2	-	-
	MATEMATİK	-	5	6	-	-
	FİZİK	-	2	2	-	-
	KİMYA	-	2	2	-	-
	BİYOLOJİ	-	2	2	-	-
	FELSEFE	-	-	2	2	-
	YABANCI DİL	-	4	2	2	2
	BEDEN EĞİTİMİ/ GÖRSEL SANATLAR/MÜZİK	3	2	1	1	1
	SAĞLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ	-	1	-	-	-
	ARAPÇA	4	3	4	-	-
TOPLAM		33	34	30	12	10
MESLEK DERSLERİ	KUR'AN-I KERİM	4	4	4	4	3
	MESLEKİ ARAPÇA	-	-	-	3	3
	TEMEL DİNİ BİLGİLER	2	1	-	-	-
	SİYER	-	-	2	-	-
	FİKİH	-	-	2	-	-
	TEFSİR	-	-	-	2	-
	DİNLER TARİHİ	-	-	-	-	2
	HADİS	-	-	2	-	-
	AKAİD	-	-	-	2	-
	KELAM	-	-	-	-	2
	HİTABET VE MESLEKİ UYGULAMA	-	-	-	2	-
	İSLAM KÜLTÜR VE MEDENİYETİ	-	-	-	-	2
TOPLAM		6	5	10	13	12
SEÇİLEBİLECEK DERS SAATİ SAYISI		-	-	-	15	18
REHBERLİK VE YÖNLENDİRME		1	1	-	-	-
TOPLAM DERS SAATİ		40	40	40	40	40

2.6. Yurt Dışında Açılan İmam Hatip Liseleri

Yurt dışındaki imam hatip okulları Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliklerinin koordinesinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak açılan resmi okullar (Suudi Arabistan'daki gibi), bazı ülkelerde de o ülkenin kendi eğitim sistemine bağlı olarak açılmış Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı ile müfredat desteği veya kardeş okul uygulaması bulunan ya da öğretmen desteği verilen okullar bulunmaktadır. Ayrıca Avrupa'da yaşayan Türk Vatandaşlarının devam etmesi için Belçika ve Avusturya gibi bazı ülkelerde MEB açık öğretim müfredatıyla eğitim verilen İmam Hatip Liseleri bulunmaktadır.

Müslüman ülkelerde veya Müslümanların yaşadığı ülkelerde o ülkenin kendi eğitim sistemi içerisinde Türkiye'deki imam hatip okulları dengi program uygulayan okullara Millî Eğitim Bakanlığı, Türkiye Diyanet Vakfı, Türkiye Maarif Vakfı destek vermektedir.

Bu okullarla ilgili Din Öğretimi Genel Müdürlüğünce;

- Okulların yönetici ve öğretmenlerine Türkiye'de vizyon toplantıları ve seminerler düzenlenmektedir.
- Okulların bulunduğu ülkelerde öğretmenlere ve yöneticilere yönelik hizmet içi eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.
- Okullar ile Türkiye'deki Anadolu İmam Hatip Liseleri arasında "Uluslararası Kardeş Okul Projesi" kapsamında kardeşlik projeleri hayata geçirilmektedir.
- Okullara müfredat, ders kitabı ve öğretim materyali desteği verilmektedir.

2.7. "Sınırları Aşan" Uluslararası Kardeş Okul Uygulaması

Ülkemizdeki Anadolu İmam Hatip Liseleri ve İmam Hatip Ortaokulları ile yurt dışından kardeş olan okullar arasında iş birliği, tecrübe paylaşımı, ortak kültürel mirası tanıma ve uzman desteği ile ortak bir vizyon oluşturmak amacıyla başlatılan proje ile;

- Ülkemizde aynı eğitim ortamında, modern imkânlar içerisinde verilen fen, sosyal, dil, spor, sanat ve kültür dersleri ile temel İslam bilimleri tecrübesini kardeş okullara aktarmak,
- Müslüman toplumların ihtiyaç duyduğu alanlarda nitelikli insan yetiştirilmesine destek olmak ve ülkemizin sahip olduğu din eğitimi tecrübesini tanıtarak; Müslüman toplumlar arasında eğitim ve kültür iş birliğini geliştirmek,
- Yurt dışından kardeş okul ilişkisi kurulan okulların öğrencilerinin sahip olduğumuz kültür ve medeniyeti yakından tanımlarını sağlamak,
- Farklı kültür, ırk ve dillerdeki toplumların sosyo-kültürel açıdan birbirlerini tanımlarını sağlamak ve Müslüman toplulukların kardeşlik duygularının gelişmesine katkıda bulunmak,
- Ülkesini ve medeniyet coğrafyamızı tanıyarak sosyal ilişkiler kurabilen, ülkesinin bu coğrafya ile sosyal yakınlığını geliştirebilen, vizyonu geniş bireyler olarak yetiştirmelerine katkı vermek,
- Uluslararası kardeş okul ilişkisi tesisi ile ülkeler arasındaki iyi ilişkilere ve olabilecek diplomasiye de katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

Kardeşlik ilişkisi, MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğünce hazırlanan "Sınırları Aşan" Uluslararası Kardeş Okul Uygulama Kılavuzu doğrultusunda yürütülmektedir. Hâlihazırda 100'e yakın okulda kardeş okul ilişkisi tesis edilmiştir.

3. İMAM HATİP LİSELERİNDE PROGRAM ÇEŞİTLİLİĞİ

3.1. İmam Hatip Liselerinde Program Çeşitliliğine Geçiş

Din Öğretimi Genel Müdürlüğünün 21/04/2017-5596336 ve 10/04/2017-4894985 tarihli ve sayılı yazısı ile Talim ve Terbiye Kurulu'nda görüşülüp 30.05.2017 tarih ve 53 sayılı kararı ile kabul edilen Haftalık Ders Çizelgesiyle de İmam Hatip Liselerinde ilk defa “**Program Çeşitliliği**”ne imkân veren derslerin kabulü gerçekleşmiştir.⁴³

Kabul edilen bu çizelgeye göre zorunlu meslek derslerinden 6 saat kısıtlamaya gidilerek Anadolu İmam Hatip Liseleri'nde tercihi olarak “Fen Lisesi” veya “Sosyal Bilimler Lisesi” müfredatı ile “Güzel Sanatlar” ve “Spor” müfredatının okutulmasına imkân verilmiştir. Böylece “İmam Hatip Fen Liseleri” ile “Güzel Sanatlar ve Spor İmam Hatip Liseleri”nin önü açılmıştır.

Anadolu İmam Hatip Liselerinde daha önceden devam eden yabancı dil hazırlık sınıfları, uluslararası imam hatip ve hafızlık takviye programları ve 2014 yılından itibaren uygulanan “Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık” programı geliştirilerek 2016 yılından itibaren 21. yüzyıl becerileri bağlamında öğrencilerin ilgi, kabiliyet ve kariyer hedefleriyle ülkemizin ihtiyaç duyduğu/duyacağı insan kaynağı da dikkate alınarak “**Program Çeşitliliği**”ne gidilmiştir. Buna göre, fen ve sosyal bilimler, uluslararası imam hatip, yabancı diller (9 farklı yabancı dilde hazırlık sınıfı), mûsikî, spor, geleneksel ve çağdaş görsel sanatlar, hafızlık takviye, örgün eğitimle birlikte hafızlık proje ve programları uygulanmaya başlanmıştır. Bu programlar arasına 2021 yılında fen ve teknoloji programı da eklenmiştir.

⁴³ “MEB Tebliğler Dergisi 9 Mayıs 2017” (Ankara: MEB Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2017).

Görsel 2: İmam Hatip Okullarının Program Çeşitliliği Gösterir Grafik

Program çeşitliliği ile birlikte başlayan süreçte okulların amaç, misyon, vizyon ve faaliyet hedefleri program türlerine göre yeniden tasarlanmış ve Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'nün 28.07.2021 tarih 28587731 sayılı yazı ile okullara bildirilmiştir. Program türüne göre ayrıntılar:

Tablo 4: Programlarına Göre İmam Hatip Lisesi ve Okulları

ÖZEL PROGRAM VE PROJE UYGULAYAN ANADOLU İMAM HATİP LİSELERİ VE İMAM HATİP OKULLARI		
No	Program / Proje Çeşidi	Sayısı
1	Fen ve Sosyal Bilimler Programı Uygulayan AİHL (591 okul merkezi sınavla, 51 okul mahallinden öğrenci almaktadır.)	642
2	Yabancı Dil Hazırlık Sınıfı Bulunan AİHL (Bazı okullarda birden fazla dilde hazırlık sınıfı bulunmaktadır.)	55
3	Geleneksel ve Çağdaş Görsel Sanatlar Programı Uygulayan AİHL	13
4	Mûsikî Programı Uygulayan AİHL	12
5	Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liseleri	17
6	Hafızların Eğitim Gördüğü AİHL (8 okul merkezi sınavla, 52 okul yetenek sınavı ile öğrenci almakta ve 10 okul ilahiyat odaklı hafızlık projesi uygulamaktadır.)	60
7	Spor Programı Uygulayan AİHL	8
8	Fen ve Teknoloji Programı Uygulayan AİHL (İngilizce hazırlık sınıfı bulunmaktadır.)	2
9	Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Projesi Uygulayan İHO'lar (53 okul proje imam hatip ortaokuludur.)	190
10	Yoğunlaştırılmış Yabancı Dil Programı Uygulayan İHO	469

3.2. İmam Hatip Liselerinde Uygulamaya Konulan Program Çeşitleri

3.2.1. Yabancı dil programı uygulayan AİHL'ler

2021-2022 öğretim yılında toplam 63 AİHL'de yabancı dilde hazırlık sınıfı uygulanmaktadır.

Görsel 3: Hazırlık Sınıfı Bulunan İHL Sayıları

- ✓ 35 Okulda İngilizce
- ✓ 17 Okulda Arapça
- ✓ 2 Okulda İspanyolca
- ✓ 2 Okulda Almanca
- ✓ 2 Okulda Fransızca
- ✓ 1 Okulda Rusça
- ✓ 1 Okulda Çince
- ✓ 1 Okulda Japonca
- ✓ 2 Okulda Farsça
- ✓ Toplamda 63 dil uygulaması mevcuttur. (Bazı okullar birden fazla dil programı uygulamaktadır.)

Bu okullarda yabancı dillerde yüz yüze veya uzaktan konferanslar, öğrenci sempozyumları, paneller, Arapça başta olmak üzere bilgi ve etkinlik yarışmaları düzenlenmektedir.

10 dilde Münazara, Ulusal ve Uluslararası MUN Model Birleşmiş Milletler Uygulamaları, BEYOMOIC Uluslararası Model İslam İşbirliği uygulamaları yapılmıştır, yapılmaya devam edilmektedir.

3.2.2. Güzel sanatlar programı uygulayan AİHL'ler

İnsan, yaratılışı gereği güzelliğin ve estetiğin hayranıdır. Her insan farklı ilgi ve kabiliyetlere sahiptir. İnsandaki güzellik ve estetik hayranlığı yine onun özündeki farklı kabiliyetlerin keşfi ve geliştirilmesi ile birbirini tamamlar. Eğitimin gayesi, sadece belirli bilgilerin öğretilmesi olmayıp öğrencilerin ilgi ve istidatları ölçüsünde kabiliyetlerinin keşfedilmesi ve geliştirilmesidir. Hem mesleğe hem de yükseköğrenime öğrenci yetiştiren Anadolu İmam Hatip Liselerinde; hüsn-i hat, ebru, tezhip, minyatür gibi kadim sanatlar yanında resim ve karikatür gibi çağdaş sanatlarla müzikle ilgisi ve kabiliyeti olan öğrencilerin keşfedilip yönlendirilmesine, yeteneklerine göre yetiştirilerek kültür ve sanatta topluma yararlı olmalarını sağlamak amacıyla güzel sanatlarla ilgili programların açılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Görsel 4: Sanat Programı Uygulayan İmam Hatiplerle İlgili Bir Afiş

3.2.3. Spor programı uygulayan AİHL'ler

Anadolu İmam Hatip Lisesi spor programı, spora ilgi duyan aynı zamanda Anadolu İmam Hatip Lisesinde okumak isteyen öğrencilerin yetenek sınavıyla kabul edildiği bir programdır. Oldukça az sayıda (8) okulda uygulanan bu program kapsamında öğrencilerin istek ve yetenekleri doğrultusunda kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yanı sıra modern ve milli sporları yapabilecekleri ortamlar oluşturulmuştur. Anadolu İmam Hatip Lisesi spor programında öğrenim gören öğrenciler akademik eğitimlerinin yanı sıra ilgi ve kabiliyetleri doğrultusunda farklı spor dallarında kendilerini geliştirerek yerel, milli ve uluslararası yarışmalara katılma imkânına sahip olmaktadır.

Tablo 5: Spor Programı Uygulanan İmam Hatip Lisesi Spor ile İlgili Derslerin Dağılımı

DERSLER		HAZIRLIK SINIFI	9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
SPOR PROGRAMI/ PROJESİ DERSLER	Atletizm (2)	-	-	-	(2)	(2)
	Antrenman Bilgisi (1)	-	-	-	-	(2)
	Antrenörlük Eğitimi (1)	-	-	-	-	(1)
	Artistik Jimnastik	-	-	-	-	(2)
	Beden Eğitimi ve Spor Tarihi (1)	-	-	-	-	(2)
	Bireysel Sporlar (3)	-	-	(2)	(2) (3)	(2) (3)
	Eğitsel Oyunlar (1)	-	(1) (2)	-	-	-
	Geleneksel Sporlar (Ata Sporları) (3)	-	-	(1) (2)	(2)	(2)
	Genel Jimnastik (2)	-	-	(2)	(1) (2)	-
	Spor Anatomisi ve Fizyolojisi (1)	-	-	-	(1) (2)	(1) (2)
	Spor Psikolojisi ve Sosyolojisi (1)	-	-	-	-	(2)
	Spor Uygulamaları (3)	-	-	(1) (2)	(2) (3)	(2) (3)
	Spor ve Beslenme (1)	-	-	-	(1) (2)	(1) (2)
	Sporcu Sağlığı (1)	-	-	-	(1) (2)	(1) (2)
	Spor Yönetimi ve Organizasyonu (1)	-	-	-	-	(2)
	Takım Sporları (4)	-	(1) (2)	(2)	(2) (3)	(2) (3)
	Temel Spor Eğitimi (1)	-	(1) (2)	-	-	-

3.2.4. Fen ve teknoloji programı uygulayan AİHL'ler

Teknoloji alanına ilgi duyan öğrencilerin İHL müfredatına ilave olarak bu alandaki dersleri seçerek okumalarına imkân vermek için tasarlanmıştır. 2021 yılında henüz iki okulda uygulanan bu programda öğrenciler bir yıl hazırlık sınıfında İngilizce dil eğitimi almaktadırlar.

3.2.5. Hafız Öğrencilerin eğitim gördüğü AİHL'ler

Başta örgün eğitimle hafızlık programı olmak üzere ortaokuldan hafız olarak mezun olan öğrencilerin hafızlıklarını pekiştirme, geliştirme ve bir üst öğrenime hazırlanmaları için açılan bir programdır. Bu okullarda TDV-DİB-MEB işbirliğinde hafız öğrencilerin mesleki, akademik ve sosyal-kültürel yönden gelişimleri hedeflenmiştir. Bazı okullarda öğrencilerin tamamı bu programa tabi hafızlardan oluşmaktadır. Bazı okullarda da açılan proje sınıflarında uygulanmaktadır. Öğrenciler bu okullara merkezi sınavlarla (LGS) hafızlar kendi arasında değerlendirmeye tabi tutularak veya hafızlık yetenek sınavı ile kabul edilmektedir. 2020 yılından itibaren de hafızların eğitim gördüğü okulların bir kısmında Arapça hazırlık sınıfı da olan "İlahiyat Odaklı Hafızlık Projesi" başlatılmış olup bu programa sadece ilahiyat fakültesini tercih edecek

öğrenciler kabul edilmekte ve AİHL sonrası ilahiyata gitme şartı konulmaktadır. Bulunduğu illerde fakültelerden de destek alınarak bir üst öğrenime öğrenciler hazırlanmaktadır.

3.2.6. Örgün eğitimle birlikte hafızlık projesi uygulayan AİHL'ler

2014 yılında ilk defa uygulanmaya başlayan bu proje “Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık” olarak markalaşmıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı ile ortak yürütülmektedir. MEB-DİB protokolü ile Okul-Kur'an Kursu işbirliğine dayalı, öğrencilerin akademik öğrenmelerden, eğitim ortamlarından uzak kalmaksızın erken yaşta hafızlık için ayrılan sürenin daha etkin ve verimli kullanılmasını sağlayacak şekilde hafız olmalarına imkân veren “Örgün Eğitimle Birlikte Hafızlık Projesi”nin uygulandığı okullar, ilimlerin tevhidî anlayışından yola çıkarak gelecekte ilahiyat alanı başta olmak üzere sosyal bilimler ve fen bilimlerinde uzmanlaşacak fakat Kur'an hafızlığı da bulunan bilim insanlarının hafızlık eğitimi aldığı kurumlar olarak ön plana çıkmaktadır.

Bu okullar vesilesiyle akademik başarısı iyi olan öğrencilerin hafızlığa yöneldiği görülmektedir. İlkokul 4. sınıftan sonra sınavla alınan bu öğrenciler İHO 5. sınıfta hafızlığın hazırlığını almakta ve ikinci dönem hafızlığa başlamaktadır. 6. sınıfta ise yönetmelikteki 1 yıl ara verme hakkı kullanılarak öğrenciler DİB'e bağlı bir Kur'an kursunda hafızlık eğitimini tamamlamaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde bu husus şöyle belirtilmiştir:

“Ortaokul/İmam-hatip ortaokulu 5'inci, 6'ncı ve 7'nci sınıf öğrencilerine velisinin yazılı başvurusu üzerine bir eğitim ve öğretim yılı Diyanet İşleri Başkanlığı'nın açmış olduğu hafızlık eğitimine devam etmelerine izin verilir. Hafızlık eğitimine devam ettiğini belgelendirenlerden o eğitim ve öğretim yılı için devam zorunluluğu aranmaz. Bu sürenin bitiminde öğrencilerin okula devamları sağlanır. Bu öğrenciler okula döndüklerinde, devam edemedikleri eğitim ve öğretim yılına ait derslerden okul müdürünün sorumluluğu ve koordinesinde, alan öğretmenlerinden oluşturulacak komisyonca sınava alınır. Başarılı olanlar bir üst sınıfa devam ettirilir.”⁴⁴

Özetle 5. sınıf okul merkezli Kur'an kursu destekli, 6. sınıf Kur'an kursu merkezli okul destekli olmaktadır. Bu projeden oldukça başarılı hafızlar yetişmektedir. Örneğin, 2020 yılında LGS'de %1,5'luk dilimde 40 hafız, 2021 yılı LGS'de %2'lik dilimde 55 hafız öğrencinin yer aldığı görülmüştür. TÜBİTAK, TEKNOFEST ve üniversitelerin bazı projelerinden derece alan hafız öğrenciler yetişmiştir.

3.2.7. Yoğunlaştırılmış yabancı dil programı uygulayan İmam Hatip Ortaokulları

Erken yaşta dil öğretiminin avantajından yararlanılarak İmam Hatip ortaokullarında uygulanan yabancı dil eğitiminin niteliğinin artırılması için üniversitelerle iş birliği yapılması, okullar arasında uygulama birlikteliğinin sağlanması ve iyi örneklerin arttırılarak modellenmesi yabancı dil koordinatörlük sisteminin getirilmesi, ortak izleme ve değerlendirme sınavlarının gerçekleştirilmesi, ortak drama çalışmaları, paneller, uluslararası çocuk kongreleri, münazara yarışmaları, yoğunlaştırılmış dil etkinlikleri ve yabancı dil kampları gibi çalışmalarla dil öğretiminin desteklenmesi için belirli şartları taşıyan imam hatip ortaokullarında Din Öğretimi Genel Müdürlüğü koordinesinde daha etkin ve verimli bir şekilde yoğunlaştırılmış yabancı dil eğitimi başlatılmıştır.

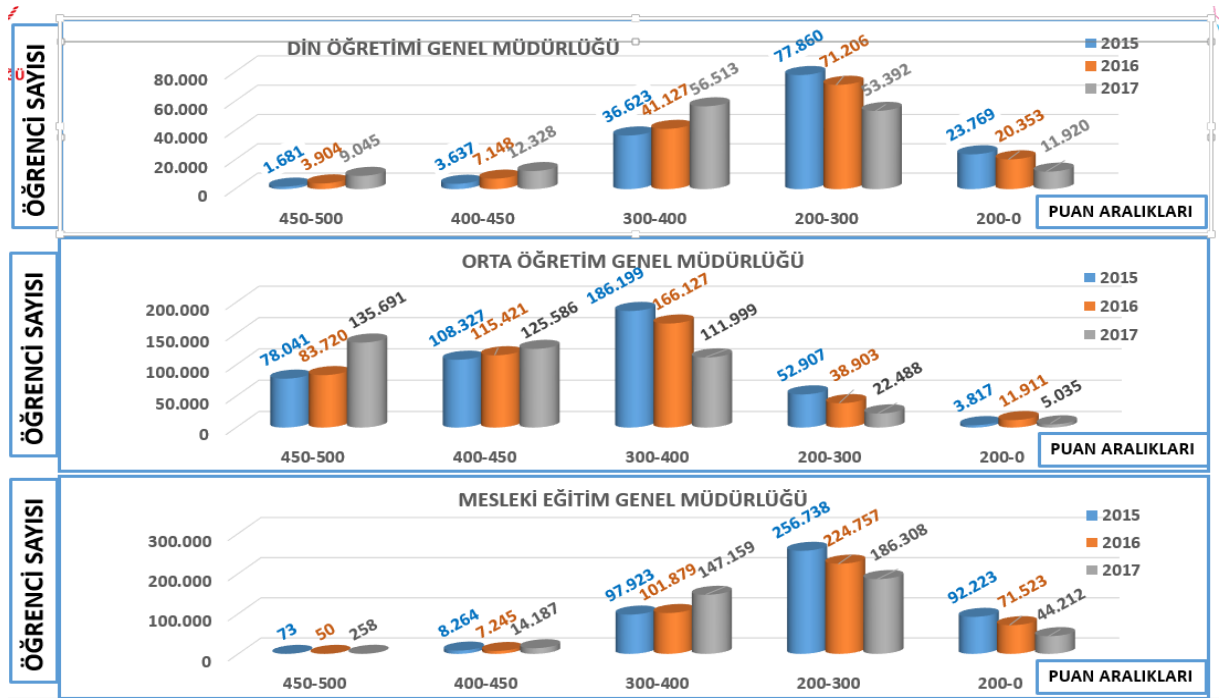
Bu kapsamda bahsedildiği gibi 2014 yılından itibaren İmam Hatip Ortaokulları Haftalık Ders Çizelgesine göre okulların tercihlerine bırakılan "Yoğunlaştırılmış Yabancı Dil Programı" 2021-2022 eğitim öğretim yılından itibaren Bakanlık üzerinden takip edilen bir sisteme alınmıştır. Yabancı dil koordinatörlüğü sistemi, ortak izleme ve değerlendirme çalışmaları, drama çalışmaları, paneller, çocuk kongreleri, yabancı dil kampı gibi etkinliklerle dil öğretiminin desteklenmesi hedeflenmektedir. Dünya standartlarında aracı dilsiz eğitim politikası uygulanmaktadır. 5, 6 ve 7. sınıflarda kesintisiz dil programı kapsamında 5 ve 6. sınıfta en az 8, 7. sınıfta en az 6 saat yabancı dil dersi verilmektedir. 2021 yılı itibarıyla Arapça 7, İngilizce 435, İngilizce + Arapça 28 okulda olacak şekilde toplamda 470 okul ile süreç başlatılmıştır.

⁴⁴ “26.07.2014 tarihli 29072 Sayılı Resmî Gazete”, 2014.

4. İHL’de Uygulanan “Program Çeşitliliği”nin Okul Tercihlerine Etkisi

2016 yılıyla başlayan program çeşitliliği, okulların merkezi olarak izlenmesi ve değerlendirilmesi (KTS), koordinatörlük sistemi, yönetici, öğretmen ve öğrenci akademik ve mesleki gelişim programlarıyla Anadolu İmam Hatip Liselerinin kamuoyu algısı değişmeye başlamış ve akademik başarısı yüksek öğrencilerin bu okullara yönelişi artmıştır. Çünkü öncelikli olarak kamuoyunda başarılı olarak bilinen okulların başarılı öğrencilerin olduğu okullar olduğu ve gelen öğrenci düzeyinin okulların başarısını belirlediği bir gerçektir. Bu süreçte, Anadolu İmam Hatip liseleri hem yüksek puanlı öğrencileri almaya hem de bu öğrencileri bir üst öğrenime daha sistemli hazırlamaya başlamıştır. Sonraki yıllarda da başarılı öğrencilerin bu okullara yönelişi sürekli artmıştır. Başarılı öğrencilerin Anadolu İmam Hatip liselerine yönelişini gösteren aşağıdaki tablo bu açıdan oldukça dikkat çekmektedir.

Tablo 6: LGS Sonuçlarına Göre Öğrencilerin Tercih Ettiği Okul Türleri

Tablo 6 incelendiğinde görülecektir ki;

1. 450-500 Puan aralığındaki öğrencilerden Anadolu İmam Hatip Liselerine yerleşenlerin sayısı 2015 yılında %2,1’dir. 2016 yılında %4,4 iken 2017 yılında %6 olmuştur.
2. Buna göre öğrenci sayısı 2015 yılında 1.681, 2016 yılında 3.904 ve 2017 yılında 9.045 olmuştur.
3. 400-450 Puan aralığındaki öğrencilerden Anadolu İmam Hatip Liselerine yerleşenlerin sayısı 2015 yılında %3,0’dır. Bu oran 2016 yılında %5,50 iken 2017 yılında %8 olmuştur. Öğrenci sayısı, 2015 yılında 3.637, 2016 yılında 7.148 ve 2017 yılında 12.328 olmuştur.
4. 300-400 Puan aralığındaki öğrencilerden Anadolu İmam Hatip Liselerine yerleşenlerin sayısı 2015 yılında %11,4’tür. Bu oran 2016 yılında %13,24 iken 2017 yılında %19 olmuştur. Öğrenci sayısı 2015 yılında 36.623, 2016 yılında 41.127 ve 2017 yılında 56.513 olmuştur.

5. İHL’de Başarısının Yeniden Yükselişi

İmam Hatip Liseleri, kuruluşundan beri önemli başarılar sağlamış, din hizmetlerinde, akademiye, bürokraside, iş hayatında, siyasette etkin görevlerde bulunan kişiler yetiştirmiş kurumlardır. Bugün ülkenin hemen her alanında İmam Hatip mezunu başarılı simalar önemli görevler icra etmektedirler. İmam Hatip

liselerinin sadece mezun sayısı olarak değil, yetiştirip mezun ettiği kişilerin kalitesi, toplumdaki etkinlikleri ve başarıları bağlamında ele alınıp değerlendirilmesi gerekir.

2003 yılından itibaren yoğun bir şekilde akademik, mesleki, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda yapılan çalışmalar sonucunda İmam Hatip okullarının başarıları günden güne artmakta ve bütün Türkiye sathına yayılmaktadır. Okulların yeniden yükselen başarıları bazı alt başlıklar altında ele alınacaktır.

5.1. Yükseköğretime Geçiş

Anadolu İmam Hatip Liselerinde, 2019 yılında 36.256 lisans, 2020 yılında 39.127 lisans, 2019 yılında, 30.821 önlisans, 2020 yılında 31.817 önlisans, 2019 yılında, 20.573 açıköğretim fakültesi, 2020 yılında 19.573 açıköğretim fakültesi, 2019 yılında, %36,01 oranla toplam 87.650 öğrenci; 2020 yılında %37,97 oranla 90.517 öğrenci üniversitelere yerleşmiştir.

Tablo 7: 2019 yılı AİHL Mezunlarının Üniversite Giriş Sıralamasındaki Durumları

Yılı	İlk 100'de	İlk 500'de	İlk 1.000	İlk 5.000	İlk 10.000	İlk 20.000	İlk 30.000	İlk 50.000	İlk 100.000
2019	23	96	168	669	1231	2200	3146	5117	10100

2020 yılında Türkiye genelinde 2.296.138 aday; Anadolu İmam Hatip liselerinden eski mezun öğrencilerle birlikte 203.330 aday; son sınıfta ise 89.961 aday ÖSYM tarafından düzenlenen 2020 Yılı Yükseköğretim Kurumları Sınavına (YKS) girmiştir.

Türkiye Genelinde,

- 2019 yılında, 409.587 lisans, 2020 yılında 431.380 lisans,
- 2019 yılında, 343.874 önlisans, 2020 yılında 349.785 önlisans,
- 2019 yılında, 150.715 açıköğretim fakültesi, 2020 yılında 140.721
- 2019 yılında toplamda %35,76 oranla 904.176 öğrenci; 2020 yılında %37,8 oranla 921.886 öğrenci üniversitelere yerleşmiştir.

Anadolu İmam Hatip Liselerinde,

- 2019 yılında, 36.256 lisans, 2020 yılında 39.127 lisans,
- 2019 yılında, 30.821 önlisans, 2020 yılında 31.817 önlisans,
- 2019 yılında, 20.573 açıköğretim fakültesi, 2020 yılında 19.573 açıköğretim fakültesi,
- 2019 yılında, %36,01 oranla toplam 87.650 öğrenci; 2020 yılında %37,97 oranla 90.517 öğrenci üniversitelere yerleşmiştir.

2020 yılında 2019 YKS'ye göre sayısal alanda %54,55; sözel alanda %29,27; eşit ağırlık alanında %30,37; dil alanında %28,57 oranında artış sağlanmıştır. 2019'a göre, öğrencilerin yerleşme oranında en fazla artış olan fakülteler ise, tıp, diş hekimliği, havacılık ve uzay bilimleri, veteriner, hukuk, eczacılık, mühendislik ve mimarlık fakültelerinin olduğu görülmektedir. 2020 yılında 5.381 öğrencinin yerleşmesi ile en çok tercih edilen fakülte ise İlahiyat ve İslami İlimler fakülteleri olmuştur. 2020 yılında bir önceki yıl mezunlarına kıyasla bütün fakülteler düzeyinde %24,73'lük bir artış oranıyla 6.477 öğrenci ilave artışla üniversitelere yerleşmiştir. 2020 yılı üniversite sınavlarında Anadolu İmam Hatip liseleri için yeniden yükselişin başlangıcı olmuştur.

2019'da Anadolu imam hatip liselerinden sınava giren son sınıf öğrencileriyle 2020 yılı arasındaki artış farkı tabloda gösterilmiştir:

Tablo 8: 2019 ve 2020 Yıllarında AİHL Mezunlarının Üniversite Giriş Sıralamasındaki Durumları

2019 YILI	2020 YILI	YÜZDELİK ARTIŞ
İlk beş yüzde 96 öğrenci yer alırken	2020 YKS'de 109 olmuştur.	%13,54 oranında artış
İlk binde 168 öğrenci yer alırken	2020 YKS'de 214 olmuştur.	%27,38 oranında artış
İlk beş binde 669 öğrenci yer alırken	2020 YKS'de 964 olmuştur.	%44,10 oranında artış
İlk on binde 1.231 öğrenci yer alırken	2020 YKS'de 1.673 olmuştur.	%35,91 oranında artış
İlk on beş binde 1.718 öğrenci yer alırken	2020 YKS'de 2.359 olmuştur.	%37,31 oranında artış
İlk yirmi binde 2.200 öğrenci yer alırken	2020 YKS'de 3.054 olmuştur.	%38,82 oranında artış
İlk elli binde 5.117 öğrenci yer alırken	2020 YKS'de 7.023 olmuştur.	%37,25 oranında artış
İlk yüz binde 10.100 öğrenci yer alırken	2020 YKS'de 14.861 olmuştur.	%47,14 oranında artış

ÖSYM tarafından 2021 yılında gerçekleştirilen YKS'de Türkiye genelinde 2.416.974 adayın TYT oturumunda; 1.627.145 adayın ise AYT oturumunda sınava girdiği tespit edilmiştir. Anadolu İmam Hatip liseleri son sınıflardan TYT oturumuna katılan 102.960 aday, AYT oturumuna katılan 87.296 aday olduğu görülmüştür.

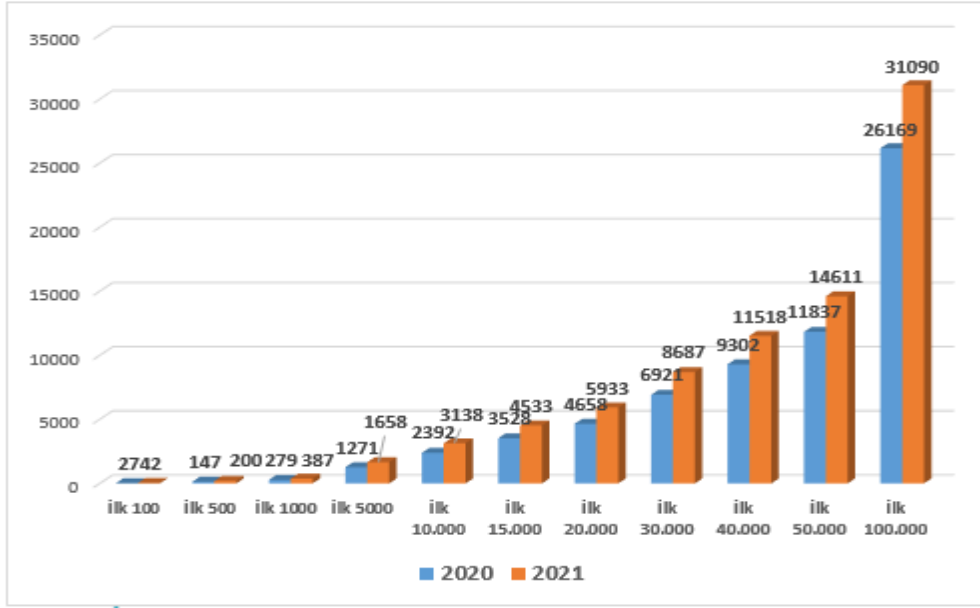
Yapılan çalışmada, 2019, 2020 ve 2021 YKS verileri ile Anadolu İmam Hatip lisesi öğrencilerinin elde ettiği dereceler, yıllar bazındaki artış oranları ve Türkiye geneli ile karşılaştırmalı oranlar analiz edildiğinde okulların üniversite sınavlarında kitlesel bir başarı elde edildiği görülmektedir. Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun şekilde program çeşitliliğine gidilen Anadolu İmam Hatip liselerinde, üniversiteye hazırlık ve kariyer planlama sürecinde yapılan çalışmalarla YKS'de okulların başarıları oldukça yükselmiştir.

İmam Hatip okullarında Akademik Danışma Kurulları ile okulların akademik camia ile irtibatı kurulmakta, Bakanlığın 2023 Vizyon Belgesi'nde belirtildiği gibi öğrencilerin entelektüel yönleri geliştirilerek bir üst öğrenime hazırlanmakta ve her okula kendi vizyonunu daha da geliştirme imkânı bulmaktadır.

Görsel 5: Anadolu İmam Hatip Liselerinin Kitlesel Başarıları Gösteren Bir Görsel

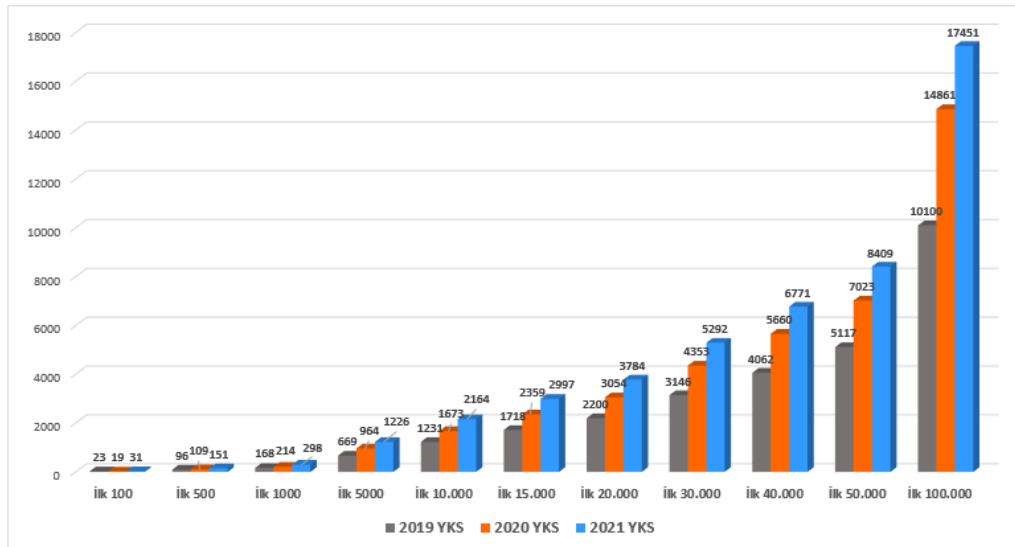
Şekil 1: Türkiye Geneli Mezun Öğrencilerle Birlikte Anadolu İmam Hatip Lisesi 2020 ve 2021 YKS Dereceleri

Şekil 1'e göre, YKS 2020 ve 2021 verileri incelendiğinde mezun AİHL öğrencileri ile birlikte

- 2020 YKS'de ilk 100'de 27 derece; 2021 YKS'de ilk 100'de 42 derece,
- 2020 YKS'de ilk 500'de 147 derece; 2021 YKS'de ilk 500'de 200 derece,
- 2020 YKS'de ilk 1000'de 279 derece; 2021 YKS'de ilk 1000'de 387 derece,
- 2020 YKS'de ilk 5000'de 1.271 derece; 2021 YKS'de ilk 5 binde 1.658 derece,
- 2020 YKS'de ilk 10 binde 2.392 derece; 2021 YKS'de ilk 10 binde 3.138 derece,
- 2020 YKS'de ilk 15 binde 3.528 derece; 2021 YKS'de ilk 15 binde 4.533 derece,
- 2020 YKS'de ilk 20 binde 4.658 derece; 2021 YKS'de ilk 20 binde 5.933 derece,
- 2020 YKS'de ilk 50 binde 11.837 derece; 2021 YKS'de ilk 50 binde 14.611 derece,
- 2021 YKS'de ilk 100 binde 26.169 derece; 2021 YKS'de ilk 100 binde 31.090 derece yer almıştır.

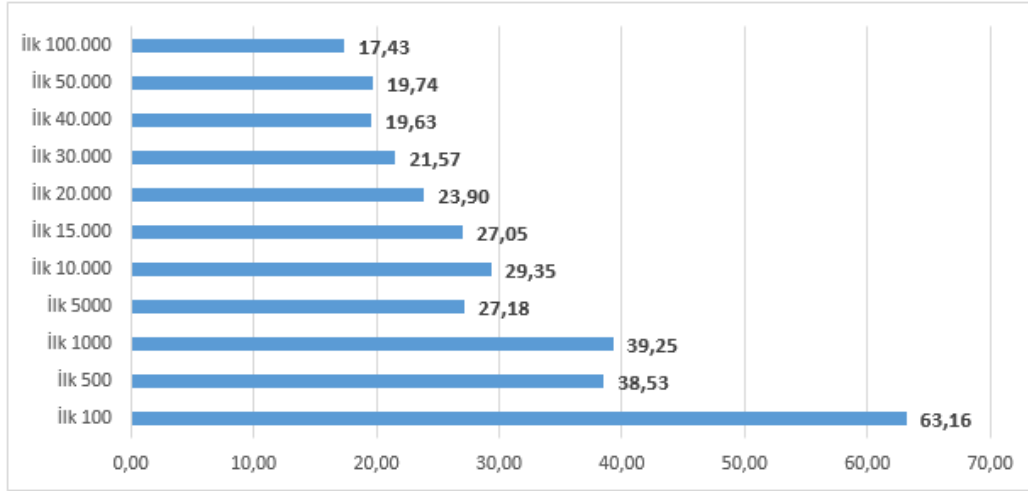
Şekil 2: Türkiye Geneli Anadolu İmam Hatip Lisesi Son Sınıf Öğrencileri 2019-2020-2021 YKS Verileri

Şekil 2'ye göre Anadolu imam hatip liseleri son sınıf öğrencileri:

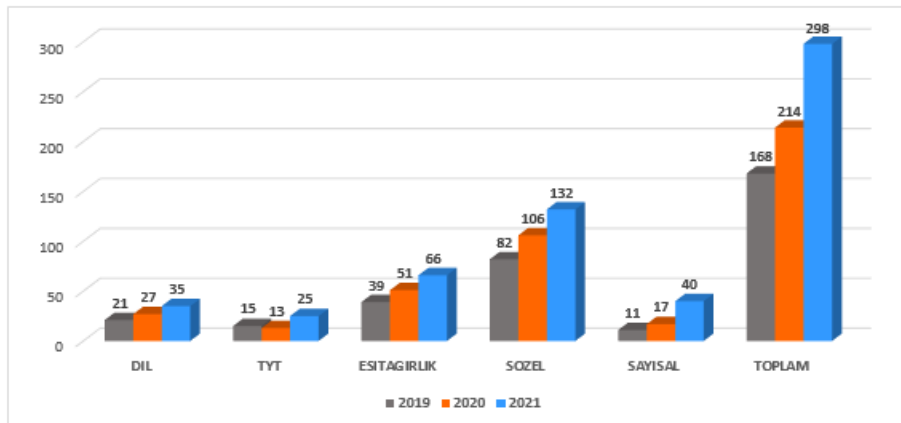
- 2019 yılında **23**, 2020 yılında **19** derece ve 2021 yılında **31** derece ile ilk 100'de,
- 2019 yılında **96**, 2020 yılında **109** derece ve 2021 yılında **151** derece ile ilk 500'de,
- 2019 yılında **168**, 2020 yılında **214** derece ve 2021 yılında **298** derece ile ilk 1000'de,
- 2019 yılında **669**, 2020 yılında **964** derece ve 2021 yılında **1.226** derece ile ilk 5000'de,
- 2019 yılında **1.231**, 2020 yılında **1.673** derece ve 2021 yılında **2.164** derece ile ilk 10.000'de,
- 2019 yılında **1.718**, 2020 yılında **2.359** derece ve 2021 yılında **2.997** derece ile ilk 15.000'de,
- 2019 yılında **2.200**, 2020 yılında **3.054** derece ve 2021 yılında **3.784** derece ile ilk 20.000'de,
- 2019 yılında **3.146**, 2020 yılında **4.353** derece ve 2021 yılında **5.292** derece ile ilk 30.000'de,
- 2019 yılında **4.062**, 2020 yılında **5.660** derece ve 2021 yılında **6.771** derece ile ilk 40.000'de,
- 2019 yılında **5.117**, 2020 yılında **7.023** derece ve 2021 yılında **8.409** derece ile ilk 50.000'de,
- 2019 yılında **10.100**, 2020 yılında **14.861** derece ve 2021 yılında **17.451** derece ile ilk 100.000'de yer almıştır.

Şekil 3: Türkiye Geneli Anadolu İmam Hatip Lisesi Son Sınıf Öğrencileri 2020 YKS'ye Göre 2021 YKS Derecelerindeki Oransal Artış

Şekil 3'e göre, 2020 yılına göre ilk yüzde elde edilen derecede **%63,16** artış sağlanırken, ilk binde **%39**, ilk beş binde **%27** ve ilk on binde **%29,35'lik** artışın olduğu görülmektedir. En çok oransal artışın ilk 100 ile 15.000 derece arasında olması 2021 YKS'de öğrenci başarısının arttığının en önemli göstergelerinden birini oluşturmaktadır.

Şekil 4: Türkiye Geneli Anadolu İmam Hatip Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin 2019-2020-2021 YKS'de Alan Bazında İlk Binde Yer Alan Derece Sayısı

Şekil 4'e göre Anadolu İmam Hatip lisesi son sınıf öğrencilerinin ilk binde elde ettiği derecelerde TYT, dil, eşit ağırlık, sözel, sayısal olmak üzere 5 farklı alanın hepsinde geçmiş yıllara nazaran artışın olduğu görülmektedir. 2020 YKS'ye göre 2021 YKS'de ilk binde elde edilen derecelerde, TYT alanında %92, dil alanında %29, eşit ağırlık alanında %29, sözel alanda %24, sayısal alanda %135 ve toplamda %39,25 oranında artış olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ilk 500'de sayısal alanda 2019 ve 2020 yıllarında 5 derece elde edilirken; 2021 yılında bu rakam 21'e yükselerek 4 katına çıkmıştır. Bu bağlamda 2021 YKS'de en fazla oransal artışın sayısal alanda olması dikkat çekmektedir.

2020 yılında Anadolu İmam Hatip lisesi öğrencilerinin YKS sınavlarında göstermiş olduğu başarı artışına bakıldığında 2019 YKS'ye göre sayısal alanda %54,55; sözel alanda %29,27; eşit ağırlık alanında %30,37; dil alanında %28,57 oranında artış görülmektedir. Bu durum öğrencilerin üniversiteye yerleşme oranlarında da artışı beraberinde getirmiştir. Anadolu İmam Hatip lisesi son sınıf öğrencilerinin yerleştikleri bazı yükseköğretim kurumlarına ait verilerin bir önceki yıl mezunları ile mukayesesine göre artış oranı tabloda sunulmuştur.

Tablo 9: 2020 Yılında Bir Önceki Yıla Oranla AİHL Mezunlarının Üniversite Giriş Farklılıkları

Bölüm	2020 Artış (%)
İlahiyat ve İslami İlimler Fakültesi	9,02
Fen-Edebiyat Fakültesi	5,74
Eğitim Fakültesi	29,66
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	20,43
Sağlık Bilimleri Fakültesi	51,18
Edebiyat Fakültesi	5,16
Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi	71,22
İletişim Fakültesi	0,94
Hukuk Fakültesi	86,85
Tıp Fakültesi	137,04
İşletme Fakültesi	7,32
Siyasal Bilgiler Fakültesi	34,68
Turizm Fakültesi	22,83
Diş Hekimliği Fakültesi	157,78
Güzel Sanatlar Fakültesi	21,28
Eczacılık Fakültesi	83,78
Hemşirelik Fakültesi	84,85
Sanat ve Tasarım Fakültesi	28,89
Spor Bilimleri Fakültesi	46,43
Veteriner Fakültesi	142,86
Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi	123,53
Diğer Fakülteler ile Birlikte Toplam	24,73

2020 yılında yükseköğretim kurumlarına yerleşen Anadolu İmam Hatip lisesi son sınıf öğrencilerinin sayısında artış olduğu görülmektedir. 2019 yılında **26.192** öğrenci fakültelere yerleşirken; 2020 yılında **32.669** öğrenci yerleşerek **%24,73** oranında artış yaşandığı tespit edilmiştir.

Bu başarının elde edilmesinde, Genel Müdürlük tarafından yürütülen üniversiteye hazırlık projeleri (Hedef Üniversite Projeleri) etkili olmuştur. Bu kapsamda üniversiteye hazırlık programları oluşturulmuş, mesleki tanıtım çalışmaları yürütülmüş, okullarda akademik takip komisyonları oluşturulmuş, eylem planları hazırlanmış, öğrencilerin destekleme ve yetiştirme kurslarına aktif katılımı ve takibi sağlanmış, EBA Akademik Destek Platformu etkin bir şekilde kullanılmış, Kalite Takip Sistemi ile okulların üniversite hazırlık çalışmaları ve başarı farklılıklarının azaltılması yönünde çalışmalar yürütülmüş, okullarda performans değerlendirme sınavları uygulanmıştır. Ayrıca, izleme ve değerlendirme süreçleri gerçekleştirilmiş, yaz dönemi ve ara dönem kamp programları yürütülmüş, birebir iletişim ile öğrenci koçluğu çalışması uygulanmış, üniversite tanıtımları ve alan bilgilendirme faaliyetleri yürütülmüş, önceki yıllarda YKS’de başarılı olmuş öğrencilerle sınava hazırlanan öğrenciler buluşturulmuş, pandemi sürecinde okullarda uzaktan eğitim çalışmaları aktif bir şekilde takip edilmiş, rehberlik kapsamında veli bilgilendirme çalışmaları yürütülmüştür.

5.2. Ortaokullardan Liseye Geçiş (LGS)

Ortaokullardan liseye geçişte uygulanan (LGS) sınavlarında İmam Hatip okullarının bulundukları illerde önde olduğu görülmektedir. LGS’de öğrencilerin gayreti ve okulların performansının yanı sıra Bakanlığın politikaları çerçevesinde Genel Müdürlükçe de yürütülen sınava hazırlık projelerinin etkisi olmuştur. Bu kapsamda gerçekleştirilmiş/gerçekleştirilmekte olan bazı çalışmalar şöyledir: Hedef LGS ekibi kurularak okulların çalışmaları yakından takip edilmiştir. Okullarda akademik takip komisyonu oluşturulmuş ve eylem planları hazırlanmıştır. Öğrencilerin destekleme ve yetiştirme kurslarına aktif katılımı sağlanıp takibi yapılmıştır. EBA Platformu üzerinden öğrencilerin sınavlara hazırlıklarına rehberlik yapılmıştır. Bakanlıkça hazırlanan örnek sorulardan, öğrencilerin faydalanması sağlanmıştır. İmam Hatip Okullarına özgü Kalite Takip Sistemi (KTS) ile okulların çalışmaları takip edilmiştir. LGS’de başarılı olmuş öğrencilerle sınava hazırlanan öğrenciler buluşturulmuş, tecrübe paylaşımı sağlanmıştır.

LGS başarılarının örgün eğitimle birlikte hafızlık projesi uygulayan okullarda da görülmesi akademik eğitim ve hafızlık eğitiminin birbirini desteklediğini göstermesi bakımından dikkat çekmektedir. Örneğin, 2020 yılında 500 tam puan alan hafız öğrenci olduğu gibi 40 hafız öğrenci de %1,5’luk dilimde yer almıştır. 2021 yılında ise 55 hafız öğrenci LGS’de %2’lik dilimde yer almıştır. 2021 LGS sonuçlarına göre, 3 imam hatip ortaokulu öğrencisi tüm sorulara doğru cevap vererek tam puan almıştır. Aynı şekilde %1’lik dilimde yer alan binlerce imam hatip ortaokulu öğrencisi bulunmaktadır.

5.3. Patentler, bilimsel icatlar ve projeler

AİHL öğrencileri yeni projeler geliştirerek projelerini TÜBİTAK’a veya Türk Patent Enstitüsü’ne sunmaya başlamış ve çok sayıda patent almışlardır. Bu alandaki faaliyetlerin yoğunlaşması öğrencilerin kendi başarıları yanında aynı zamanda mensubu olduğu okulun başarı grafiğini de yükseltmektedir. Örneğin İmam Hatip okulları öğrencileri son 2015-2018 yılları arasında başta TÜBİTAK projeleri olmak üzere proje yarışmalarında oldukça önde olmuşlardır. Bu yıllar arasında TÜBİTAK projelerinde %45’lik bir artışla başlayan yükseliş süreci devam etmektedir.

2019 Erasmus Plus projeleri başvurularında bir AİHL’nin 18 projesi kabul edilerek bu alanda Türkiye’de bir rekora imza atmıştır. TÜBİTAK 2204-A Lise Öğrencileri Araştırma Projeleri Yarışması’na 2019 Yılında 1.681 proje başvurusundan 93 tanesi bölge sergisine davet edilmiş, finalde 2 Birincilik, 2 İkincilik, 2 Üçüncülük ve 4 Teşvik Ödülü alınmıştır. TÜBİTAK 2204-B Ortaokul Öğrencileri Araştırma Projeleri

Yarışması'na 2019 Yılında 996 proje başvurusu olmuş; 66'sı bölge sergisine davet edilmiş, finalde 1 İkincilik ve 2 Üçüncülük ödülü alınmıştır.

2020-2021 Çağrı Dönemi 4006 – TUBİTAK Bilim Fuarlarında desteklenmesine karar verilen 5.339 okulun 824'ü AİHL olmuştur. Öte yandan STEM, robotik ve kodlama, eğitimde yenilikçilik gibi ulusal ve uluslararası yarışmalarda Türkiye ve Dünya dereceleri almaya başlamışlardır. Bu derecelerden birkaçı şunlardır:

- ROBOTCHALLENGE 2017 CHINA'da Dünyanın her yerinden iki bin finalistin katıldığı uluslararası robot yarışmasında "Beyin Sinyalleriyle Robot Yönetimi" adlı projeyle Dünya Birinciliği,
- 2018 yılı 12. Uluslararası İTÜ Robot Olimpiyatlarında Birincilik, İkincilik ve Üçüncülük ödülleri,
- 2018 World Educational Robot Contest (WER) Yarışmasında 50 Ülkeden 500 bin kişinin elenerek geldiği ve 7.000 öğrencinin katıldığı yarışmada 'En Çok İlgi Çeken Takım Ödülü,
- TEKNOFEST 2018 "Otonom Araçlar Temel Kategori"de Birincilik, 2019'da Güney Kore'de Roket Yarışmasında 500 takım arasında Türkiye Birinciliği,
- Güney Kore'de "Fira 2019 Robotworld International Dünya Robotik Yarışması"nda Türkiye adına ilk defa "İmkânsız Görev" olarak adlandırılan kategoride Dünya Üçüncülüğü,
- 2019 Yılı "Intel ISEF (International Science and Engineering Fair – Uluslararası Bilim ve Mühendislik Yarışması)" Dünya Dördüncülüğü,
- Dünyanın en büyük robot yarışması "VEX Robotics"ın 2019-2020 Türkiye turnuvasında "Robot Becerileri Şampiyonluğu" ve "Dostluk Mücadelesi İkinciliği",
- TEKNOFEST 2021 "Liseler Arası Efficiency Challenge Elektrikli Araç Yarışlarında 36 okuldan 65 takım arasında bir okul "Türkiye Üçüncülüğü", bir okul "Sekizincilik" ve "Teşvik Ödülü", bir okul "Elektrikli Araç Görsel Tasarım ve Tanıtım Yaygınlaştırma" alanında "Birincilik", bir okul "Teşvik Ödülü",

5.4 Yabancı dilde elde edilen başarılar

Hazırlık sınıfı projesi uygulanan AİHL'ler, yoğunlaştırılmış dil programları, ana dilde eğitim faaliyetleri, yabancı dil münazaraları, yurt dışında eğitim etkinlikleri ve kardeş okul uygulamaları gibi pek çok faaliyeti ile yabancı dilde başarıyı yakalayan İmam Hatip okulları bu çalışmaların karşılığını ulusal ve uluslararası alanlarda aldığı başarılarla kanıtlamaktadır. Bu başarılardan bazıları şunlardır:

- "Qatar Debate" Katar Münazara Merkezi tarafından düzenlenen Uluslararası Arapça Münazaraları Yarışmalarında farklı okullar tarafından 3 defa "Dünya Birinciliği",
- IGCSE Sınavlarında Cambridge Üniversitesi anadil sınavlarında "Dünyada En Yüksek Puan" (Top in the World) ödülü,
- 2019 ve 2021 yıllarındaki YKS Dil alanında 2 defa "Türkiye Birinciliği"
- MUN (Model United Nations) ve MOIC (Model Organisation of Islamic Cooperation) toplantılarında Arapça, İngilizce ve Rusça başarı belgeleri,
- 2019 Rus Konsolosluğu ve Rus işbirliği derneği "Russotrudnichestvo" aracılığıyla yapılan "Uluslararası Edebi Eser Çeviri" yarışmasında başarı ödülü,
- 2018-yılı Uluslararası Rus Konsolosluğunun ve Sanpetersburg Üniversitesi işbirliğiyle yapılan "Jivaya Klassika" edebiyat ve teatral çocuk kitapları okuma yarışmasında Birincilik,

5.5. Kültür ve sanat alanındaki başarılar

- "Seyahat Anıları" konulu Uluslararası Turizm Karikatürleri Yarışması gençler kategorisinde, 1.331 eser arasından "Dünya Birinciliği",

- Uluslararası Resim Yarışmasında “Hayalini Çiz” temasında 35.496 eser arasından “Dünya Birinciliği”,
- Uluslararası yaşayan klasikler “Jivaya Klassika” yarışmasında “Birincilik”,
- 60 ülkeden katılımcının olduğu “23th Fax for Peace, Fax for Tolerance” adlı Uluslararası Karikatür Yarışmasında 1.200 eser arasından “İkincilik”,
- Nasser Bin Hamad Uluslararası Genç Yaratıcılık Ödülleri “Grafik-Tasarım” kategorisinde yarışmasında “Üçüncülük”,
- Uluslararası Dergicilik Ödülleri Yarışmasında Okul Dergisi Ödülü “Birinciliği”,
- GSB Gençlik Merkezleri arası Şiir Okuma Yarışması 14-17 yaş bayanlar kategorisinde öğrencimizin Türkiye ikinciliği, GSB Gençler Arası Kültür ve Sanat Yarışmaları şiir okuma alanında erkek öğrencimizin “Türkiye İkinciliği”,
- Türkiye Değer Ödülleri yarışmasında 2018 yılında Hikâye alanında “Türkiye Birinciliği”,
- Ulusal “Engelsiz Eğitim” Kısa film yarışması “Türkiye İkinciliği”,
- Uluslararası Çocuk filmleri yarışmasında “Jüri Özel Ödülü”,
- Bilim ve Sanat Günleri Karikatür Yarışmasında “Birincilik”,
- Çankaya Üniversitesi Fotoğraf Yarışmasında “Üçüncülük”,

5.6 Hafızlık alanındaki başarılar

- 15 ülkeden hafızların katıldığı Dünya Hafızlık Yarışmasında ortaokul öğrencileri arasında “Dünya Birinciliği”,
- Diyanet İşleri Başkanlığı’nın gerçekleştirdiği 2019 Kız Öğrenciler Hafızlık Yarışmasında ortaokul öğrencileri kategorisinde “Birincilik”,
- Diyanet İşleri Başkanlığı 2018 yılı hafızlık yarışması erkekler kategorisi “Türkiye Birinciliği” ve kızlar kategorisi “Türkiye İkinciliği”,
- 2019 Hırvatistan Dünya Hafızlık Yarışmasında “Dünya Birinciliği”,
- Diyanet İşleri Başkanlığı 2021 yılı Hafızlık Yarışmasında 15 öğrenci “İl Birinciliği”, 2 öğrenci “İl İkinciliği”

5.7 Spor alanındaki başarılar

- Uluslararası Karma Dövüş Sporları MMA (Mixed Martial Arts) müsabakasında hafız öğrencilerden “Dünya Şampiyonluğu”
- 39 ülkenin katıldığı Uluslararası Ukrayna Açık G1 Tekvando Turnuvasında erkekler 78 kiloda dünya şampiyonluğu,
- U-13 Balkan Judo Şampiyonasında 57 kiloda “Dünya Şampiyonluğu”
- Uluslararası Muay Thai Açık Kupasında 51 kiloda “Dünya Şampiyonluğu”
- Avrupa Kata Müsabakalarından “Avrupa Birinciliği”
- 50 takımında 200 sporcunun katıldığı Masa Tenisi Yıldızlar erkek kategorisinde Türkiye birinciliği
- 21 Yaş Altı Türkiye Karate Şampiyonası’nda grup kategorisi Türkiye birinciliği
- Wushu Kung-Fu yarışmasında 60 kiloda Türkiye Şampiyonluğu
- Gençler Türkiye Taekwondo Şampiyonası “Türkiye Birinciliği”
- Kış atmalar kupası yarışması disk atma branşında 55.55 m. ile Türkiye birinciliği
- Türkiye Florbol Şampiyonası “Türkiye Birinciliği”
- Türkiye Kulüpler Şampiyonu Kumite müsabakalarında 48 kiloda “Türkiye İkinciliği”
- 2019 yılı 45 kiloda Dünya Bilek Güreşi müsabakalarında sol kolda “Dünya Birinciliği”
- Türkiye’nin en genç yelken sporcusu seçilen AİHL’den kız öğrencimizin Bedensel Engelliler Paralimpik Yelken Türkiye Şampiyonası “Türkiye Üçüncülüğü”
- Bedensel Engelliler Türkiye Yüzme Şampiyonası’nda “Türkiye Birinciliği”

- 2021 yılında Mersin’de gerçekleştirilen karakucak güreşlerinde farklı kilolarda 4 “Türkiye Birinciliği”
- 2021 Dünya Badminton U 15 Open Yarışmasında “Dünya Beşinciliği”,

İmam Hatip Okullarındaki program çeşitliliği ve proje çalışmaları ile ulusal ve uluslararası düzeyde farklı alanlarda, pek çok yarışmalarda, projelerde ve sınavlarda elde edilen dereceler, ödüller, başarılar, bu okulların 21. yüzyıl becerilerinin kazandırıldığı bir eğitim kurumu olarak varlığını devam ettirdiğinin somut bir göstergesidir.

6. ANADOLU İMAM HATİP LİSELERİ ÖĞRENCİ MESLEKİ YETERLİKLERİ

Öğrencilerin hem yerel hem de evrensel düzeyde; kişisel, sosyal ve akademik alanlarda ihtiyaç duyacakları beceri ve yetkinlikler, Mesleki Yeterlilik Kurumunun (MYK) belirlediği Türkiye Yeterlilikler Çerçevesine (TYÇ) göre belirlenen ölçütler dikkate alınarak oluşturulmuştur. Bu bağlamda Anadolu İmam Hatip liseleri öğrencileri mesleki yeterlilikleri ve performans göstergeleri hazırlanmış ve İlahiyat fakülteleri ve Diyanet İşleri Başkanlığı’na gönderilmiştir.

Anadolu İmam Hatip lisesi öğrencilerinin meslekî yeterliliklerini geliştirmek; bilgi ve becerilerinin toplumun beklentilerine cevap verecek düzeyde olması için müezzinlik, imam-hatiplik, vaizlik, vaizelik, Kur'an kursu öğreticiliği gibi dinî hizmetlerin yerine getirilmesine kaynaklık edecek gerekli donanımların kazandırılmasını sağlamak; özgüvenlerini, motivasyonlarını, sosyalleşmelerini ve sorumluluk duygularını artırmak; yeteneklerini keşfetmelerini sağlamak; öğrendikleri teorik bilgileri uygulama ve zayıf yönlerini geliştirme fırsatı vermek için “Mesleki Uygulama Programı” hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur.

Mesleki yöne ilgisi olan veya hafız öğrencilerin Diyanet Vakfı ile işbirliği ile “mesleğe hazırlama ve yetiştirme projesi” kapsamında yaz eğitime alınmaları gerçekleştirilmiştir. Özellikle 11. ve 12. sınıflardaki başarılı öğrencilere yönelik düzenlenen mesleğe hazırlama ve yetiştirme kursları 2015 yılından itibaren “Öğrenci Yaz Eğitim Etkinlikleri” olarak sürdürülmektedir. Yaz tatillerinde pansiyon imkânı olan belirli okullarda yapılan faaliyetler Arapça ve İngilizce Dil Becerisi Geliştirme, Hafızlık Pekiştirme, Kur'an Tilâveti ve Tashih-i Huruf, Güzel Kur'an Okuma (Hafızlar için), Kültür ve Medeniyet, Medya ve İletişim gibi alanlarda gerçekleştirilmiştir.

Sosyal ve Kültürel Etkinlikler bağlamında gerçekleştirilen yarışmalar vesilesiyle öğrencilerin mesleki ilgileri teşvik edilmiş ve yeteneği olan gönüllü öğrencilerin bu becerileri kazanmaları sağlanmıştır. Bu alanda öne çıkan faaliyetler şöyledir:

- AİHL Genç Hatipler Hutbe Okuma Yarışması
- AİHL Genç Sada Kur'an-ı Kerîm-i Güzel Okuma Yarışması (Erkek Öğrenciler)
- AİHL Genç Bilaller Ezan Okuma Yarışması
- AİHL Genç Muhafızlar Hafızlık Yarışması (Erkek Öğrenciler)
- AİHL Genç Nida Kur'an-ı Kerîm'i Güzel Okuma Yarışması (Kız Öğrenciler)
- AİHL Genç Nida (Kız Öğrenciler) Hafızlık
- Kur'an-ı Kerim'den Hayat Ölçüleri (Sınıflar Düzeyinde 40 Ayet Etkinlikleri)
- Peygamberimizden Hayat Ölçüleri (Sınıflar Düzeyinde 40 Hadis Etkinlikleri)
- Şehr-i Ramazan Etkinlikleri

SONUÇ

Denilebilir ki; İmam Hatip okullarını İmam Hatip yapan ve model okullar haline getiren öğrenci, mezun ve mensupları ile sevenlerinin bitmek tükenmek bilmeyen mücadele azim ve gayretleri ve başarılarıdır. Bu okulların yeniden kuruluşlarının 70 yıllık tarihi boyunca bu böyle olmuştur, bundan sonra da böyle olacağı benzetilmektedir.

Yapılan bazı tespitlere göre; Türkiye’de İmam Hatip okulları hakkında 200’e civarında araştırma yapılmış, yüksek lisans, doktora tez çalışmasına konu olmuş, onlarca kitap yayımlanmıştır. Ulusal ve uluslararası sempozyumlarda bu okullar hakkında yüzlerce tebliğ sunulmuştur. İmam Hatip okulları hakkında kaleme alınıp yayımlanan makale sayısını tespit edebilmek için ise özel araştırmalar yapılması gerekmektedir. Türkiye’de genel lise ve meslek liselerinin hiçbirinde bu kadar araştırma yapılmamıştır.

İmam Hatip okulları ülke içinde çok ilgi görüp araştırma yapıldığı gibi, daha ilk açıldığı yıllardan itibaren farklı ülkelerden araştırmacıların da ilgisini çekmiştir, çekmeye devam etmektedir. 1951-1952 öğretim yılında ilk 7 İmam Hatip okulu açılıp henüz ilk öğrencileri orta kısım 4. sınıf öğrencisi iken 1954 yılında Amerika Birleşik Devletlerinden Howard A. Reed Türkiye’ye gelerek bu okullar hakkında araştırma ve incelemelerde bulunmuş, tespitlerini bir makale halinde yayımlamıştır.⁴⁵ O tarihten 2000’li yıllara kadar ABD başta olmak üzere bazı Avrupa ülkelerinde İmam Hatip okulları hakkında çok sayıda yüksek lisans ve doktora tez çalışması yapılmıştır. Bu okulların ilk örneği kabul edilen Medresetü’l-Eimme ve’l-Huteba’nın kuruluş tarihi olan 1913 yılı esas alınarak 2013 yılında İstanbul’da düzenlenen “100. Yılında İmam Hatip Liseleri Uluslararası Sempozyum’unda Müslim-gayr-i Müslim çok sayıdaki yabancı ülke temsilcisi tebliğler sunmuşlardır.⁴⁶

Son yıllarda farklı kesimlerce ve hatta kendi mensuplarından bazıları tarafından İmam Hatip okulları eğitiminde kalitenin düştüğüne dair iddialar dillendirilmektedir. Onların hiçbirinin ellerinde iddialarını ispatlayacak sağlam ve sahih araştırma verileri yoktur. Oysa çalışmamızda resmi verilere dayanılarak özet halinde verilen bilgi ve açıklamalara bakıldığında bu iddiaların asılsız ve tamamen şahsî tahmin ve indî mütalaalardan ibaret olduğu anlaşılmaktadır. Zira son yıllarda İmam Hatip ortaokullarından sonra liselere geçiş sınavları (LGS) ve ÖSYM tarafından düzenlenen üniversiteye giriş sınav sonuçlarına göre İHL mezunlarının başarı grafiklerinin her yıl bir önceki yıla göre devamlı arttığı gözlenmektedir. Bilhassa bu okullarda; fen ve sosyal bilimler, fen ve teknolojileri, yoğunlaştırılmış yabancı dil, hafızların eğitim gördüğü, özgün eğitimle birlikte hafızlık programı, geleneksel ve çağdaş sanatlar, spor programı, Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesi gibi çeşitli programların uygulanması, öğrenci ve mezunlarının TÜBİTAK’ın açtığı yarışmalarda, TEKNOFEST gibi ulusal ve uluslararası çapta organizasyonlarda dereceler elde etmeleri bu okullara her geçen yıl ilgiyi artırdığı gibi başarı grafiğini de yükseltmektedir. Kezâ; İngilizce ve Arapça başta olmak üzere Almanca, Fransızca, Rusça, İspanyolca, Farsça, Çince, Japonca dillerinin öğretildiği okullar da bu okullara karşı ilgiyi artıran ve öğrenci başarısını yükselten etmenlerdendir.

Netice olarak diyebiliriz ki; başarı başarıyı teşvik eder. Başarılı okuldan ziyade başarılı öğrencilerin öğrenim gördüğü okullar vardır. İmam Hatip okullarına başarılı öğrencilerin ilgisi oranında başarı daha da artacaktır. Bidayetden beri bu okullarda öğrenim görüp mezun olanların muhtelif alanlarda elde ettikleri başarılar arkadan gelecek gençlerin daha çok çalışıp başarılı olma azim ve gayretlerini artırmaktadır / artıracaktır. Bu okullardan yetişmekte olan gençler sayesinde ülke ve İslâm âleminin istikbalinin parlak olacağı ifade edilebilir.

⁴⁵ Reed, Howard A.; “İmam-Hatip Schools in Turkey” The Muslim World, XLVI: 1 (January 1956), p.81-82. Reed’in makalesi Hulusi Yavuz tarafından “Türkiye’nin Yeni İmam-Hatip Okulları” Türkçeye çevrilmiştir. Bk. Hulusi Yavuz, *Osmanlı Devleti ve İslamiyet* (İstanbul: İz Yayınları, 1991), 184.

⁴⁶ Bk. İmam Hatip Okullarının kuruluşunun 100. Yılı münasebetiyle düzenlenen; Recep Kaymakcan vd. (ed.), *100. Yılında İmam Hatip Liseleri Sempozyumu* (100. Yılında İmam Hatip Liseleri uluslararası sempozyumu, İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi, 2015).

KAYNAKÇA

- Adem, Mahmut. "İstihdam - İş ve Eğitim Planlaması". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 16/1 (1983), 497-509. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000934
- Adem, Mahmut. "Türk Eğitim Sisteminde Niteliğin Ekonomik Yönleri". *Eğitim ve Bilim Dergisi* 9/50 (1984), 28-33.
- Akseki, Ahmet Hamdi. *Din Tedrisatı ve Dinî Müesseseler Hakkında Bir Rapor*. Ankara: T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı, 1950.
- Baloğlu, Zekai. *Türkiye'de Eğitim*. İstanbul: TÜSİAD, 1990.
- CHP. "Cumhuriyet Halk Partisi Yedinci Büyük Kurultayı". Cumhuriyet Halk Partisi, 1948. <https://acikerisim.tbmm.gov.tr/items/729eeb83-8178-47db-9501-3e1028e87920>
- DPT. *Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı Çalışma Sorunları Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, 1977.
- Kaymakcan, Recep vd. (ed.). *100. Yılında İmam Hatip Liseleri Sempozyumu*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi, 2015.
- MEB. *Din İle İlgili Eğitim ve Öğretim Komitesi Raporu*. Milli Eğitim Basımevi: Milli Eğitim Bakanlığı, 1961.
- MEB. *Milli Eğitim Planının Hazırlığı İle Görevli Komisyon Raporu*. Milli Eğitim Basımevi: Milli Eğitim Bakanlığı, 1960.
- MEB. *Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Millî Eğitim 1990*. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, 1990.
- MEB. *Türkiye Eğitim Millî Komisyonu Raporu*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı, 1960.
- Mumcu, Uğur. "İmam-Subay". *Cumhuriyet Gazetesi* (22 Ocak 1993).
- Mumcu, Uğur. "Uyum Sağlıyor". *Milliyet Gazetesi* (02 Mayıs 1992).
- Okutan, Ömer. *Din Eğitimi Okulları Planlanması ile İlgili Rapor*. Adana: M.E.B. Planlama-Araştırma ve Koordinasyon Dairesi, 1972.
- Öcal, Mustafa. *100. Yılında İmam Hatip Liseleri (1913-2013)*. İstanbul: Ensar Yayınları, 1. Baskı., 2013. <https://www.ensarnesriyat.com.tr/kitap/100-yilinda-imam-hatip-liseleri-kolektif-9786054036646>
- Öcal, Mustafa. *Bursa İHL'nin 50. Yılı Münasebetiyle: Bursa İmam-Hatip Mektebi'nden Bursa İmam-Hatip Liselerine (1924-2012)*. Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi, 1. baskı., 2013.
- Öcal, Mustafa. *İmam Hatip Liseleri ve İlk Öğretim Okulları*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 1. Basım., 1994.
- Öcal, Mustafa. *Kuruluşundan Bugüne Din Öğretimi Genel Müdürlüğü ve Genel Müdürler (1961-2015)*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 1. Baskı., 2019.
- Öcal, Mustafa. "Kuruluşundan Günümüze İmam-Hatip Liseleri". *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 6 (1999), 201-254.

Öcal, Mustafa. *Medresetü'l-Eimme ve'l-Huteba'dan İmam Hatip Liselerine -Bizim Okullarımız-*.

İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş.-ÖNDER, 2011.

Öcal, Mustafa. *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Din Eğitimi*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2. Baskı., 2017.

T.B.M.M. "50. Birleşim 19.2.1966". *Millet Meclisi Tutanak Dergisi* 3 (1966).

https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MM_/d02/c003/mm__02003050.pdf

T.B.M.M. "Elli Birinci Birleşim 25.11.1951". *T. B. M. M. Tutanak Dergisi* 5 (1951).

<https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d09/c005/tbmm09005051.pdf>

TİSK. *Türkiye'de Mesleki Eğitim*. Ankara: Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK), 1991.

Yavuz, Hulusi. *Osmanlı Devleti ve İslamiyet*. İstanbul: İz Yayınları, 1991.

"26.07.2014 tarihli 29072 Sayılı Resmî Gazete", 2014.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/07/20140726.htm>

Beyânü'l Hak Sayı 64. İstanbul: Mahmud Bey Matbaası, 1910.

Beyânü'l Hak Sayı 65. İstanbul: Mahmud Bey Matbaası, 1910.

Ceride-i İlmiye. İstanbul: Mesihat-ı Celile-i İslamiyye, 1335.

Ceride-i İlmiye Islah-ı Medarise Dair Nüsha-i Fevkalâde, 1332.

Cumhuriyet Gazetesi, 1951.

Düstûr, Birinci Tertip. İstanbul: Matbaa-i Amire, 1289.

Düstûr, Tertib-i Sâni. İstanbul: Matbaa-i Amire, 1334.

Düstûr, Tertib-i Sâni. İstanbul: Evkâf Matbaası, 1928.

Düstûr, Üçüncü Tertip. İstanbul: Evkâf Matbaası, 1929.

"İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", 30 Mart 2012.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120411-8.htm>

"İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Millî Eğitim Temel Kanunu, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, Millî

Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 24.3.1988 Tarihli ve 3418 Sayılı

Kanunda Değişiklik Yapılması ve Bazı Kâğıt ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması

Hakkında Kanun". Ankara, 16 Ağustos 1997. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23084.pdf>

İlmiye Salnâmesi. İstanbul: Matbaa-i Amire, 1334.

"MEB Tebliğler Dergisi 6 Haziran 1960". Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1960.

"MEB Tebliğler Dergisi 9 Mayıs 2017". Ankara: MEB Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2017.

"MEB Tebliğler Dergisi 11 Eylül 1967". Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1967.

"MEB Tebliğler Dergisi 15 Temmuz 1974". Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1974.

"MEB Tebliğler Dergisi 22 Mart 1976". Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1976.

"MEB Tebliğler Dergisi 23 Mart 1964". Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1974.

"MEB Tebliğler Dergisi 29 Aralık 1975". Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1975.

Sebilürreşad. Ankara: Matbuat-ı İstihbarat Matbaası, 1339.

“T. C. Resmi Gazete 8 Ağustos 1967”, 1967.

Ensar Bülten 10 (Kasım 1992).